

สถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2558 รอบ 6 เดือน

กรกฎาคม 2558
กรมควบคุมมลพิษ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

การจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2558 รอบ 6 เดือน (มกราคม – มิถุนายน) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสื่อสารข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งคุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำที่ประชาชนอยู่อาศัย ภาวะมลพิษที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ตลอดจนความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในมุมต่าง ๆ ให้สาธารณชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วเป็นปัจจุบัน

ทั้งนี้ คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน

กรมควบคุมมลพิษ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรกฎาคม 2558

สารบัญ

สถานการณ์คุณภาพอากาศ	1
สถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดิน	15
สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง	21
สถานการณ์และการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย	28
เหตุฉุกเฉิน อุบัติภัยด้านมลพิษ และเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ	39
จำนวนรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	44

สถานการณ์คุณภาพอากาศ

ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ในช่วงเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2558 พบคุณภาพอากาศ เกินค่ามาตรฐานและอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพใน 23 จังหวัด จากทั้งหมด 29 จังหวัดที่มีการตรวจวัด โดยในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา พื้นที่ส่วนใหญ่ปริมาณ ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) ลดลง แต่ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) กลับพบ ในปริมาณมากขึ้น และก๊าซโอโซน ยังคงเป็นปัญหาในหลายพื้นที่

ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10})

ภาพรวมของทั้งประเทศ ในช่วงต้นปี 2558 จำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM_{10} เกินค่ามาตรฐานในทุกภาคของประเทศ ลดลงกว่าปีที่ผ่านมา เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน (รูปที่ 1) (ปี 2557 เกินค่ามาตรฐานเฉลี่ยร้อยละ 11 ลดลงเหลือ ร้อยละ 7 ในปี 2558)

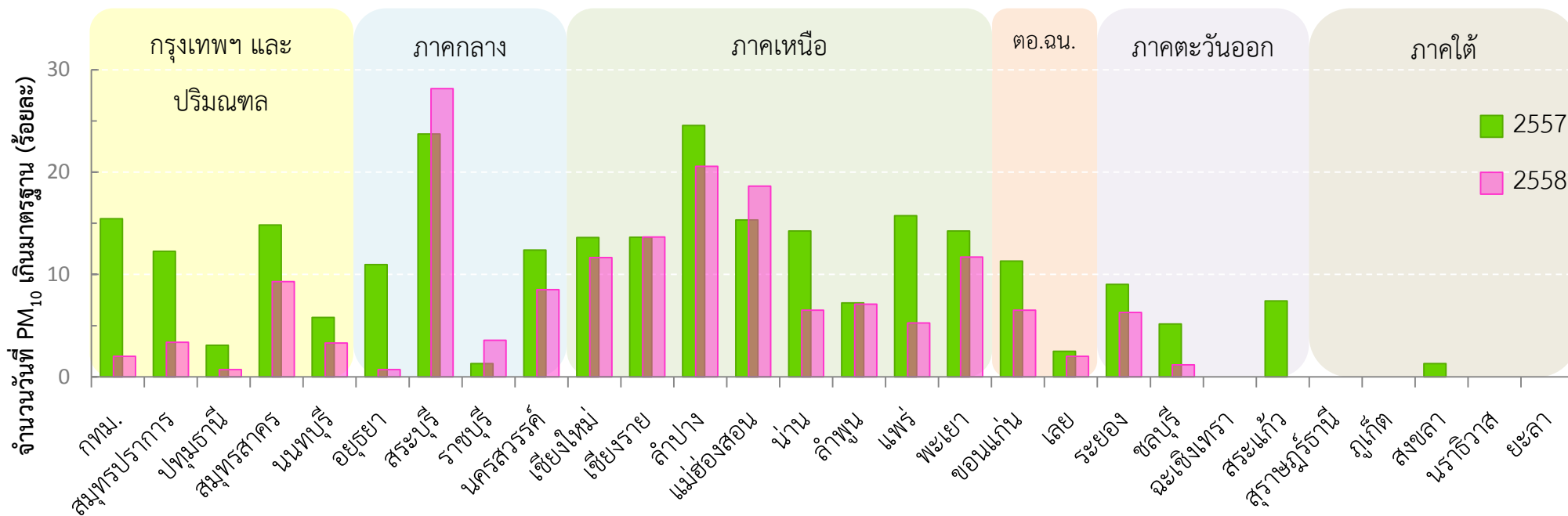
- **กรุงเทพมหานครและปริมณฑล** โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และพระนครศรีอยุธยา จำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM_{10} เกินค่ามาตรฐานลดลงอย่างเห็นได้ชัด
- **ภาคเหนือ** เป็นพื้นที่ที่จะเกิดภาวะหมอกควันในช่วงต้นปีของทุกปี สำหรับปีนี้จำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM_{10} เกินค่ามาตรฐานลดลงอย่างน่าพอใจ โดยในจังหวัดแพร่ และ น่าน ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ยกเว้นจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบ ปริมาณเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากมีการปรับมาตรการในการแก้ไขปัญหาทำให้ประสิทธิภาพในการป้องกันการเผาในที่โล่งดีขึ้น
- **พื้นที่อื่น** จำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM_{10} เกินค่ามาตรฐานลดลงในทุกภาคของประเทศ ยกเว้นจังหวัดสระบุรี และราชบุรี จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการลดลงของปริมาณฝุ่นละอองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและบริเวณใกล้เคียง รถยนต์ดีเซลเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาฝุ่นละออง PM_{10} บริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร โดยช่วงกลางปี 2557 ถึงปัจจุบัน กรุงเทพมหานครได้แก้ไขปัญหาควันดำจากรถโดยสารประจำทางที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล รวมทั้งรถสองแถว ในซอย ซึ่งพบการปล่อยควันดำเกินค่ามาตรฐานลดลงอย่างมาก อีกทั้งในปี 2558 พบว่าสถิติปริมาณการขายน้ำมัน ดีเซลน้อยลงกว่าในปี 2557 ส่งผลให้ฝุ่นละอองบริเวณริมถนนลดลงด้วย อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่จังหวัดอื่นจะไม่พบ ความสัมพันธ์ดังกล่าว เนื่องจากมีแหล่งกำเนิดมลพิษฝุ่นละอองอื่นร่วมด้วย เช่น โรงงานอุตสาหกรรมสำหรับพื้นที่ ภาคเหนือ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของระดับฝุ่นละอองมาจากการเผาในที่โล่ง

ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$)

มีจุดตรวจวัดขณะนี้ทั้งหมด 10 จุด ใน 9 จังหวัด และเริ่มมีการตรวจวัดมาตั้งแต่ ปี 2554 ภาพรวมในช่วง 6 เดือนแรกของ ปี 2558 ฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาในระยะเวลาเดียวกันเป็นปริมาณมาก (ปี 2557 เกินค่ามาตรฐานเฉลี่ยร้อยละ 32 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 42 ในปี 2558) โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ลำปาง ระยอง และสระบุรี สำหรับจังหวัด ขอนแก่น สมุทรสาคร และสงขลา แม้ว่า ปริมาณฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ จะลดลงแต่ก็เป็น ปริมาณน้อย (รูปที่ 2) ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของ ปริมาณฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ อยู่ระหว่างการ ตรวจสอบหาสาเหตุในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขต่อไป

ก๊าซโอโซน (O_3)

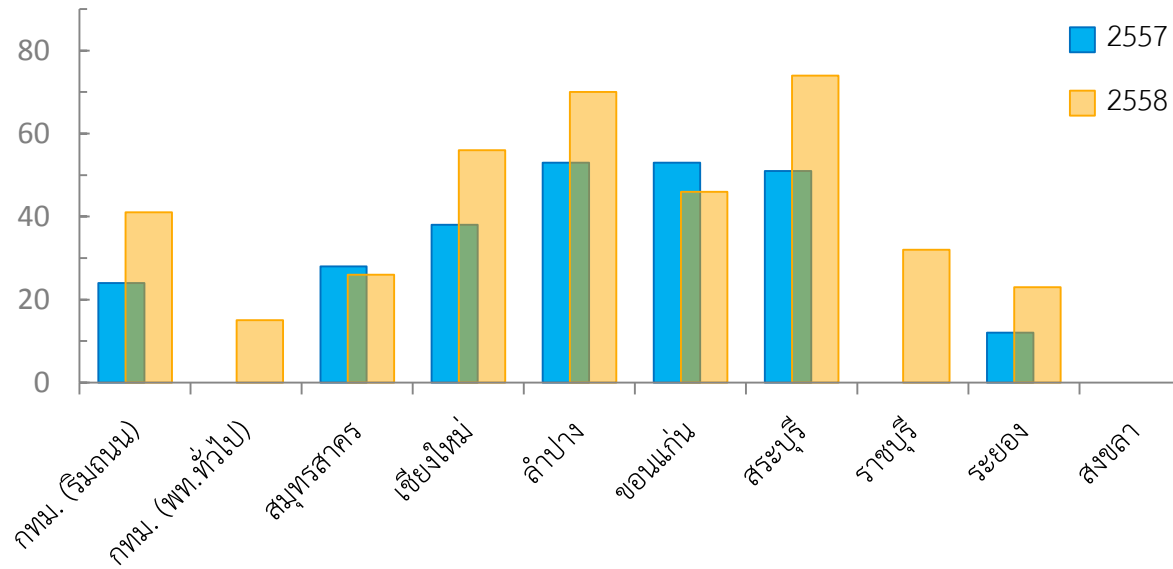
ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2558 ใน 25 จังหวัดที่มีการ ตรวจวัด พบ 12 จังหวัดที่ปริมาณก๊าซโอโซนเพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร ราชบุรี ลำปาง ลำพูน แพร่ นครราชสีมา และ ฉะเชิงเทรา (เฉลี่ยเกินค่ามาตรฐานร้อยละ 16 ปี 2557 เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 26 ในปี 2558) และอีก 12 จังหวัด ก๊าซโอโซน ปริมาณลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น ปทุมธานี นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์ เชียงใหม่ เชียงราย และ แม่ฮ่องสอน (รูปที่ 3) (เกินค่ามาตรฐานเฉลี่ยร้อยละ 24 ปี 2557 ลดลงเหลือร้อยละ 15 ในปี 2558) และก๊าซโอโซนพบ ปริมาณไม่เปลี่ยนแปลงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้สารตั้งต้น ของก๊าซโอโซนมีแหล่งกำเนิดครอบคลุมทุกกิจกรรมของชุมชน จากเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบ้านเรือน จึงจำเป็นต้อง ทำการศึกษาเพื่อค้นหาแหล่งกำเนิดที่สำคัญเฉพาะสำหรับแต่ละ พื้นที่ เพื่อกำหนดมาตรการในการจัดการปัญหาต่อไป

รูปที่ 1 ร้อยละของจำนวนวันที่พบปริมาณฝุ่นละออง (PM₁₀) เกินค่ามาตรฐาน ช่วงเดือนมกราคม – พฤษภาคม เปรียบเทียบปี 2557 และ ปี 2558

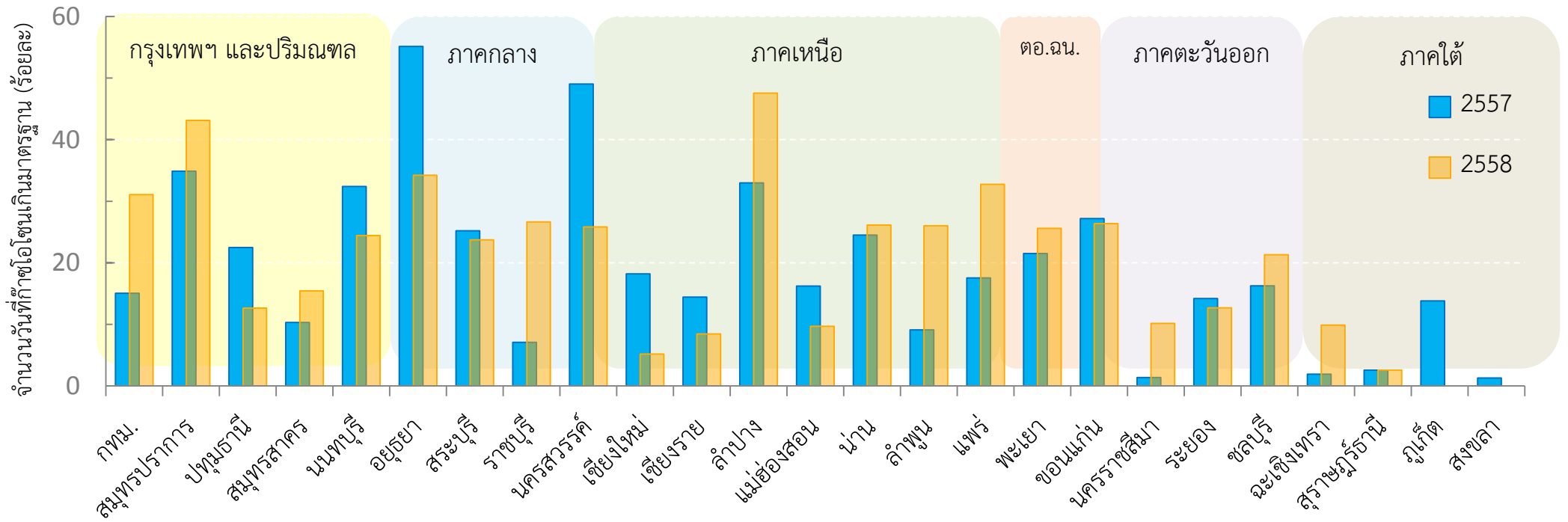
หมายเหตุ : ตอ.ฉน. = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวนวันที่ PM_{2.5} เกินค่ามาตรฐาน (ร้อยละ)

รูปที่ 2 ร้อยละของจำนวนวันที่ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) เกินค่ามาตรฐาน ช่วงเดือน มกราคม – เมษายน เปรียบเทียบปี 2557 และ ปี 2558

หมายเหตุ: กรุงเทพมหานคร (พื้นที่ทั่วไป) และจังหวัดราชบุรี เริ่มมีการตรวจวัดเมื่อปี 2558

รูปที่ 3 ร้อยละของจำนวนวันที่พบปริมาณก๊าซโอโซนเกินค่ามาตรฐาน ช่วงเดือนมกราคม – เมษายน เปรียบเทียบปี 2557 และ ปี 2558

หมายเหตุ : ตอ.ฉน. = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ในพื้นที่วิกฤต

☸ การแก้ไขปัญหาควันดำจากรถยนต์โดยสาร ประจำทางในกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากปัญหาหลักของกรุงเทพมหานคร คือ ฝุ่นละออง โดยเฉพาะจากยานพาหนะบริเวณริมถนน กรมควบคุมมลพิษ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) กรมการขนส่งทางบก กรุงเทพมหานคร และ กองบังคับการตำรวจจราจร ได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ ในการกำกับดูแล ติดตามควบคุม รถโดยสารประจำทาง ขสมก. และรถร่วมบริการของเอกชนที่ใช้เครื่องยนต์ ดีเซลไม่ให้ปล่อยควันดำเกินค่ามาตรฐาน การ ดำเนินงานในระยะแรกสิ้นสุดเมื่อเดือนเมษายน 2558 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ มีดังนี้

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ตรวจรถโดยสาร ประจำทาง ขสมก. ทั้งหมดก่อนออกวิ่งให้บริการ ทุกคันเดือนละ 2 ครั้ง พบควันดำเกินมาตรฐาน 11 คัน และ ขสมก. ได้ดำเนินการแก้ไขแล้ว

ตรวจรถสองแถวที่เขตการเดินรถ ขสมก. เป็น ประจำทุก 3 เดือน จำนวน 1,389 คัน ไม่พบควันดำ เกินมาตรฐาน

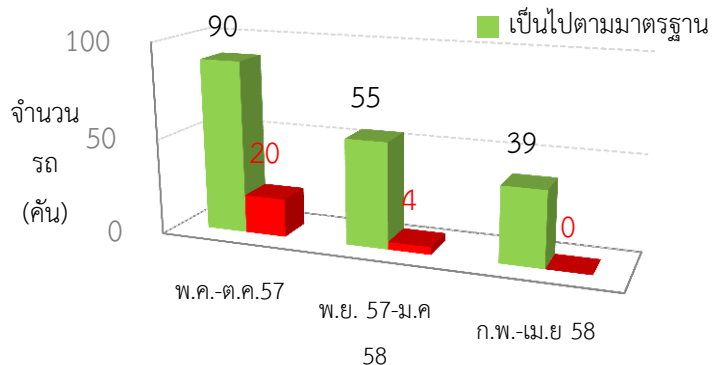
กรมการขนส่งทางบก ตรวจรถโดยสารประจำทาง ขสมก. ขณะวิ่งให้บริการบนเส้นทางเดินรถ จำนวน 1,227 คัน พบมีควันดำเกินมาตรฐานจำนวน 2 คัน คิดเป็นร้อยละ 0.16 ซึ่งจะถูกคำสั่งห้ามใช้จนกว่าจะ แก้ไขปรับปรุงให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

กรมควบคุมมลพิษร่วมกับกองบังคับการตำรวจ จราจร ตรวจรถสองแถวในซอยที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล เป็นประจำทุกเดือน รวม 208 คัน มีควันดำเกิน มาตรฐาน 24 คัน (ร้อยละ 11) แต่ตรวจพบน้อยลง (รูปที่ 4) กองบังคับการตำรวจจราจร ได้สั่งปรับเพื่อให้ แก้ไขปรับปรุงให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานก่อนออกวิ่ง ให้บริการ และแจ้งให้ ขสมก. กำกับดูแลและควบคุม รถสองแถวในซอยอย่างเข้มงวดมิให้ปล่อยควันดำเกิน

มาตรฐาน ซึ่ง ขสมก. ได้ดำเนินการและมีรถสองแถว บางส่วนถูกยกเลิกสัญญาการเข้าร่วมเดินรถ

กรมการขนส่งทางบก เข้มงวดการตรวจสอบสภาพรถ โดยสารประจำทาง ขสมก. และรถร่วมบริการของ เอกชนประจำปี ก่อนต่อทะเบียนและเสียภาษี ณ กรมการขนส่งทางบก ไม่พบรถโดยสารที่มีควันดำเกิน มาตรฐาน

ขสมก. ได้ปลดระวางรถโดยสารที่มีสภาพเก่าทรุดโทรม ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัยสำหรับให้บริการผู้โดยสาร และ ปลดปล่อยควันดำเกินมาตรฐาน จำนวน 30 คัน และแจ้ง กรมการขนส่งทางบกเพื่อยุติการใช้รถชั่วคราว โดยมี รถโดยสารที่อยู่ในขั้นตอนการปลดระวางอีก จำนวน 232 คัน ซึ่ง ขสมก. ได้ยุติการเดินรถเหล่านี้ไม่ให้นำ ออกวิ่งให้บริการประชาชน ทั้งนี้ รถโดยสารที่ปลด ระวางมิให้นำไปประมูลขายหรือนำมาใช้เป็นรถ โดยสารสาธารณะอีก ตามมติคณะรัฐมนตรี

รูปที่ 4 ผลการตรวจจับรถสองแถวที่มีควันดำเกินค่ามาตรฐาน

แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันควบคุมรถโดยสารประจำทางและรถสองแถวมิให้ปล่อยควันดำเกินมาตรฐานออกก่อนวิ่งให้บริการเป็นประจำ อย่างไรก็ตาม รถโดยสารบางส่วนเมื่อนำมาวิ่งบนเส้นทางเดินรถยังคงพบควันดำเกินมาตรฐาน (รูปที่ 5) แต่ค่อนข้างน้อยและมีแนวโน้มลดลง ซึ่งรถดังกล่าว ได้ถูกพ่นคำสั่งห้ามใช้ มิให้นำมาวิ่งบนเส้นทางเดินรถ จนกว่าจะแก้ไขปรับปรุงให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนรถสองแถวในซอย พบแนวโน้มของปัญหาที่มีควันดำเกินมาตรฐานลดลง จนปัจจุบันจากการเรียกตรวจจ้บรถสองแถวไม่พบควันดำเกินมาตรฐาน และรถสองแถวบางส่วนได้เปลี่ยนไปใช้แก๊สธรรมชาติเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาควันดำที่เกิดจากรถสองแถว อย่างไรก็ตาม จากการตรวจจ้บรถยังพบรถโดยสารบางส่วนมีควันดำเกินมาตรฐาน ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการฯ จึงต้องปรับปรุงแผนปฏิบัติการฯ ให้มีความเข้มงวดขึ้นในระยะต่อไป

การตรวจสภาพรถยนต์โดยสาร
ณ กรมการขนส่งทางบก

การตรวจจ้บควันดำริมเส้นทางจราจร

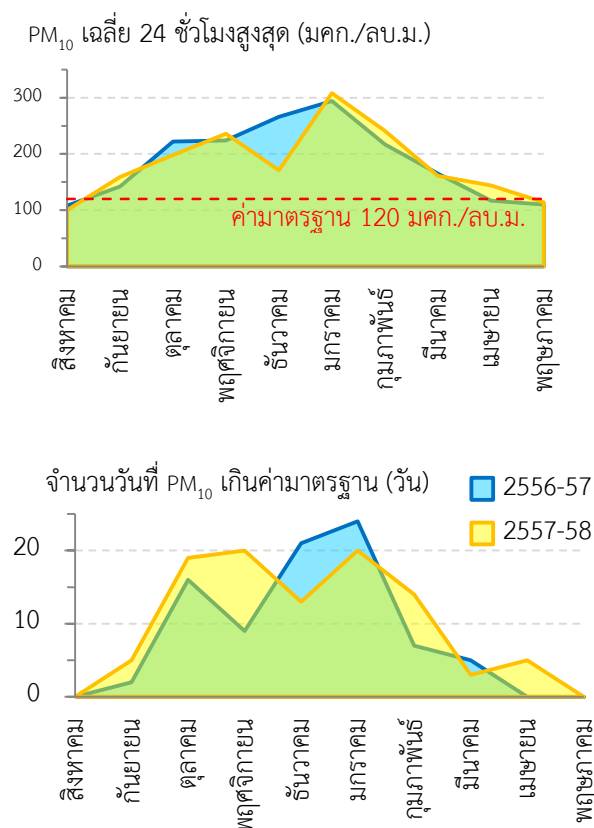

ตรวจวัดควันดำที่อุ้งจ้อรถยนต์โดยสาร

รูปที่ 5 การตรวจวัดควันดำ การตรวจสภาพรถยนต์
และตรวจจ้บควันดำรถยนต์โดยสาร

☀ การแก้ไขปัญหาปัญหาฝุ่นละอองในพื้นที่ ตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี

ในช่วงหน้าแล้งของทุกปี ระหว่างเดือน ตุลาคม – เมษายน ของปีถัดไป พื้นที่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ประสบปัญหา ฝุ่นขนาดเล็กในบรรยากาศมีค่าสูงเกินมาตรฐาน โดยตรวจพบ PM₁₀ เกินมาตรฐานติดต่อกันหลายวันอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 6) และแนวโน้มฝุ่นละอองขนาดเล็ก มักจะสูงขึ้นในช่วงเย็นไปจนถึงเช้ามืดของวันรุ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยด้านอุตุนิยมวิทยาในพื้นที่เป็นปัจจัยเสริมให้เกิด การสะสมตัวของฝุ่นละออง เช่น สภาพละมสงบ หรือ สภาพที่มีค่าความเร็วลมต่ำ ประกอบกับแหล่งกำเนิด ทุกประเภทในพื้นที่ยังคงมีการระบายฝุ่นละอองออกสู่อากาศอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดการสะสมและคงตัวอยู่ในอากาศนานมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ฝุ่นละอองมีค่าสูงตามช่วงเวลาดังกล่าวนั้นด้วย

รูปที่ 6 ปริมาณฝุ่นละออง (PM₁₀) สูงสุดในแต่ละเดือน และจำนวนวันที่ฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานในพื้นที่ ตำบลหน้าพระลาน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.สระบุรี เดือนสิงหาคม – พฤษภาคม ปี 2556 – 2558

ตั้งแต่ปลายปี 2557 เป็นต้นมา จังหวัดสระบุรี ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพื่อควบคุม ป้องกันและลดการระบายฝุ่นละอองในพื้นที่เพื่อมิให้เกิดความเดือดร้อน และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่

กรมควบคุมมลพิษ จัดรถตรวจการณ์ประจำในพื้นที่ ตำบลหน้าพระลาน ในช่วงวิกฤต ตั้งแต่ปลายปี 2557 จนถึงเดือนเมษายน 2558 เพื่อเฝ้าระวังปริมาณฝุ่นละออง ในกรณีพบว่าฝุ่นละอองในพื้นที่มีแนวโน้มสูงขึ้นจะประสานแจ้งเตือนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสั่งการให้ควบคุมและแก้ไขปัญหา รวมทั้งประสานกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อร่วมตรวจสอบปัญหา ฝุ่นละออง

จังหวัด มีการติดตาม กำกับดูแลการดำเนินงานผ่าน กลไกของจังหวัด คือ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาฝุ่นละอองในเขตควบคุมมลพิษบริเวณตำบล หน้าพระลาน มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี เป็น ประธาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วน ท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการ มีการประชุมติดตามความ คืบหน้าการดำเนินงานทุกเดือนในช่วงวิกฤต

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี จัดตั้งคณะทำงาน เฉพาะกิจ ตรวจสอบ ควบคุม และเฝ้าระวังปัญหาฝุ่น ละอองในช่วงเวลากลางคืน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลหน้าพระลาน อบต.หน้าพระลาน และกรมควบคุมมลพิษร่วมดำเนินการ ในเดือน กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2558

กรมควบคุมมลพิษ ตรวจสอบสถานประกอบการที่มีการ ระบายฝุ่นละอองในเวลาทำการปกติ ได้แก่ โรงโม่บดหรือย่อยหินและโรงแต่งแร่ โรงปูนซีเมนต์ ทุกแห่งในพื้นที่หน้าพระลานและพื้นที่ใกล้เคียง

สำนักงานขนส่งจังหวัดสระบุรี และตำรวจสถานี
ตำบลหน้าพระลาน เพิ่มความเข้มงวด ตรวจสอบ/
ตรวจจักรถบรรทุกที่มีควันดำ และรถบรรทุกที่ไม่ปิด
คลุมกระบะบรรทุกอย่างมิดชิด ไม่ปิดคลุมผ้าใบ หรือ
ปิดคลุมไม่มิดชิดทั้งกลางวันและกลางคืน และมีการ
เปรียบเทียบปรับขั้นสูงสุดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลหน้าพระลาน อบต.หน้าพระลาน และ
ผู้ประกอบการในพื้นที่ ร่วมกันทำความสะอาดถนน
สายหลักให้สะอาดเพื่อลดปัญหาฝุ่นตกสะสมบนถนน
ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนคู้งเขาเขียว ถนนหน้าพระลาน-
หนองจางน ด้วยการฉีดน้ำ กวาด ดูดฝุ่น และล้างถนน
ทุกวัน วันละหลายรอบอย่างต่อเนื่องโดยไม่เว้น
วันหยุดราชการ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการมีการฉีด
พรมน้ำภายในอาคารผลิต (จุดที่เกิดฝุ่น) และภายใน
บริเวณสถานประกอบการตลอดจนลานกองต่างๆ ทุกวัน
(รูปที่ 7)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี สำรวจและ
ตรวจสุขภาพกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อเฝ้าระวัง
สุขภาพอนามัยของประชากรที่เสี่ยงต่อการสัมผัส
ฝุ่นละอองและอุบัติการณ์ของโรคที่เกิดขึ้น โดย
พิจารณาความเสี่ยงจาก 3 กลุ่มโรค คือ โรคระบบ
ทางเดินหายใจ โรคหลอดเลือด และโรคผิวหนัง

ผลการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละออง (PM₁₀)
ตั้งแต่เดือนมกราคม - พฤษภาคม 2558 มีค่าอยู่
ในช่วง 33 - 308 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร (ค่า
มาตรฐานเท่ากับ 120 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร)
จำนวนวันที่ฝุ่นละออง (PM₁₀) สูงเกินมาตรฐานรวม
42 วัน แม้ว่าทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินมาตรการ
ต่างๆ อย่างเข้มข้นแล้วแต่สถานการณ์ฝุ่นละออง
เมื่อเทียบกับปี 2557 ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจาก
ค่าความเข้มข้นของฝุ่นละอองและจำนวนวันที่ฝุ่น
ละอองสูงเกินมาตรฐานติดต่อกันหลายวันเพิ่มขึ้น

รูปที่ 7 การทำความสะอาดรถบรรทุก บริเวณโรงงาน
และพื้นถนน

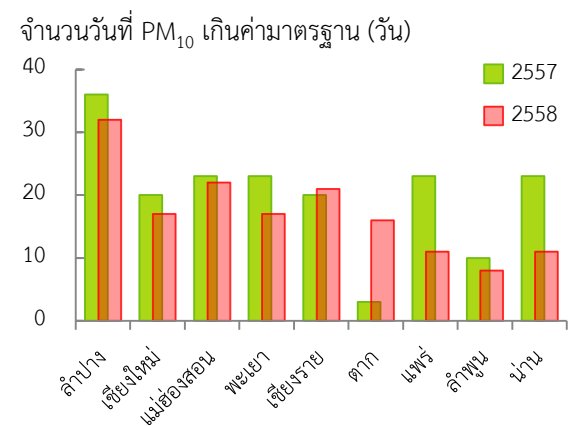
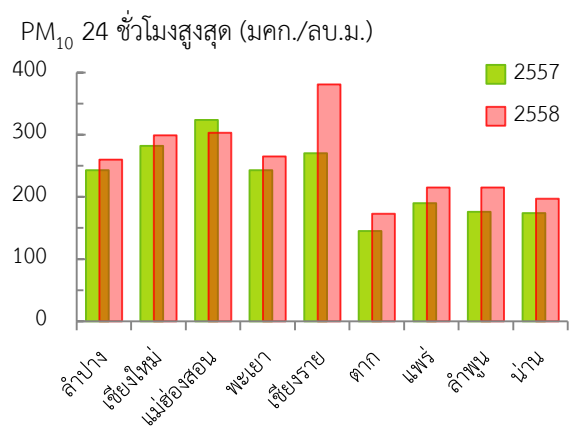
แหล่งกำเนิดฝุ่นละอองในพื้นที่หน้าพระลาน มาจากถนน โรงโม่บดหรือย่อยหิน โรงงานปูนขาว/ โรงงานปูนซีเมนต์ และเหมืองแร่ ในสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 43, 35, 21 และ 1 ตามลำดับ และในช่วง หน้าแล้ง เดือนตุลาคม – เมษายน จะมีกิจกรรมการ ก่อสร้างมากกว่าช่วงฤดูกาลอื่น ทำให้การประกอบ กิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตวัสดุก่อสร้าง โรงโม่ บดหรือย่อยหิน โรงงานปูนซีเมนต์ รวมทั้งการขนส่ง สินค้าวัสดุเหล่านี้มีมาก ประกอบกับปัจจัยด้าน อุตุณิยมวิทยาในพื้นที่เป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการสะสมตัว ของฝุ่นละออง เช่น สภาวะลมสงบ หรือสภาวะที่มี ค่าความเร็วลมต่ำส่งผลให้ปริมาณฝุ่นละอองในพื้นที่ ดังกล่าวเพิ่มขึ้นด้วย

ในช่วงหน้าแล้งที่จะมาถึงใน 3 เดือนข้างหน้า (ตุลาคม – ธันวาคม 2558) จังหวัดสระบุรี รวมทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ยังคงต้อง ดำเนินมาตรการบังคับใช้กฎหมาย มาตรการทาง สังคม และมาตรการติดตามตรวจสอบฝุ่นละออง รวมทั้งการเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพและเข้มข้นมาก ขึ้นในทุกแหล่งกำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนที่มี สภาพชำรุด รถบรรทุกที่ไม่ปิดคลุมผ้าใบมิดชิด รวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถควบคุม และลดการระบายฝุ่นละอองจากทุกแหล่งกำเนิด (รูปที่ 7) ในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน ให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยประชาชนต่อไป

☸ การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศภาคเหนือ ปี 2558

ตั้งแต่เดือน มกราคม – เมษายน ของทุกปี จะเป็นช่วงฤดูกาลสถานการณ์หมอกควันของพื้นที่ ภาคเหนือ และสำหรับปี 2558 นี้ ได้เริ่มเข้าสู่ช่วงเวลา หมอกควัน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558 อย่างไรก็ตาม ในปีนี้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันปรับ มาตรการภายใต้แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ประจำปี 2558 ที่ได้ จัดทำไว้ในช่วงปี 2557 ตามนโยบายของ นายกรัฐมนตรี และได้รับความเห็นชอบจาก

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2558 เพื่อ ควบคุมการเผาและลดปริมาณฝุ่นละอองในภาคเหนือ ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานโดยเร็วที่สุด ผลคือสามารถ ลดระดับความรุนแรงของสถานการณ์หมอกควันลง และตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2558 ปริมาณฝุ่นละออง ได้กลับเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน มี ฝุ่นละอองสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน 42 วัน ลดลงจาก ปี 2557 (48 วัน) โดยเฉพาะจังหวัดแพร่และน่าน แม้ว่า ปริมาณฝุ่นละอองที่ตรวจพบหลายจังหวัดสูงกว่าปีที่ ผ่านมา แต่โดยภาพรวมถือว่าปัญหาฝุ่นละอองใน พื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อพิจารณา จากจำนวนวันที่ฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐาน (รูปที่ 8)

รูปที่ 8 ปริมาณฝุ่นละออง (PM₁₀) สูงสุด และจำนวน วันที่เกินค่ามาตรฐาน เดือนมกราคม – เมษายน เปรียบเทียบ ปี 2557 และ 2558

ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ

ประกอบด้วย

❖ **กระทรวงมหาดไทย** จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในระดับอำเภอ มอบหมายให้ฝ่ายปกครองทำความเข้าใจกับชาวบ้าน ร่วมกับตำรวจและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบังคับใช้กฎหมายอย่างเฉียบขาด และขยายผลโดยการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือ เช่น รถบรรทุกติดตั้งเครื่องสูบน้ำระยะไกล รถบรรทุกน้ำขนาดรถยนต์พ่นละอองน้ำ

❖ **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** เพิ่มเที่ยวบินปฏิบัติการฝนหลวง จาก 6 เป็น 8 เที่ยวบิน หากพื้นที่ใดทำฝนไม่ได้ก็จะพยายามดัดแปลงสภาพอากาศเพื่อให้อากาศมีการหมุนเวียนมากขึ้น เป็นเจ้าภาพในการลงทะเบียนผู้มีอาชีพหาของป่า ล่าสัตว์ ราษฎรเจ้าของไร่ข้าวโพด ข้าวไร่ และเลี้ยงสัตว์ ทั้งในและนอกพื้นที่ป่า

❖ **กระทรวงกลาโหม** จัดกำลังและยุทโธปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานในอำเภอที่เสี่ยง ได้แก่ การจัดเฮลิคอปเตอร์และเครื่องบิน การลาดตระเวนทางอากาศในพื้นที่เข้าถึงยาก การปฏิบัติการกิจโปรยน้ำสลายนมอกควัน การกิจกระจายเสียงประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเผาป่า สนับสนุนเครื่องบินพร้อมอุปกรณ์ถ่ายทอดสัญญาณจากอากาศสู่พื้น VDL (Video Down Link) เพื่อปฏิบัติการกิจบินลาดตระเวนถ่ายภาพเพื่อส่งข้อมูลภาพแบบเวลาจริง (Real Time) ประกอบการตัดสินใจในการกิจโปรยน้ำสลายนมอกควันและดับไฟป่า จัดรถยนต์สื่อสารเคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์ถ่ายทอดสัญญาณ Video Down Link เพื่อรับข้อมูลภาพจากอากาศสู่พื้น

❖ **กระทรวงสาธารณสุข** จัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพอนามัย และแจกอุปกรณ์การแพทย์ที่จำเป็น เช่น หน้ากากอนามัย เวชภัณฑ์ จัดทำห้อง Clean Room ในพื้นที่เพื่อให้ชาวบ้านที่สุขภาพไม่ค่อยดีเข้ามาพัก

❖ **กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** สนับสนุนข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม พื้นที่เสียหายจากการถูกไฟไหม้ ตลอดจนการคาดการณ์พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟล้งหน้า เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานท้องถิ่นระดมสรรพกำลังเฝ้าระวังและเข้าดับไฟได้อย่างทันท่วงที

❖ **กระทรวงคมนาคม** จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการดับไฟในเขตริมทางหลวง ณ แขวงทางหลวงทุกจังหวัด

❖ **สำนักงานตำรวจแห่งชาติ** รับแจ้งความเหตุการณ์เผาและจัดพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนประกาศของทางราชการหรือผู้ที่เข้าไปเผาป่าเป็นการเฉพาะ ทุกสถานีตำรวจ และจัดชุดชุมชนสัมพันธ์ลงพื้นที่ชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้าน

❖ **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

- จัดกำลังหมู่ดับไฟ เสริมกำลังเครือข่ายภาคประชาชนที่จัดตั้งไว้เพื่อเฝ้าระวังและควบคุมไฟป่า สนับสนุนอากาศยาน บินลาดตระเวนและบินดับไฟร่วมกับตำรวจ ทหาร และฝ่ายปกครองในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเฉียบขาด และจัดทำประกาศห้ามเข้าไปในเขตป่าอนุรักษ์ทุกพื้นที่อย่างเด็ดขาด จนถึงวันที่ 30 เมษายน 2558

- จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันแห่งชาติ ศูนย์อำนวยการฯ ระดับภาค และระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการบูรณาการข้อมูลและการสั่งการระดมสรรพกำลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันสถานการณ์ รายงานข้อมูลและแจ้งเตือนสถานการณ์คุณภาพอากาศและหมอกควันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปทราบ

- ดำเนินการประเมินผล (After Action Review: AAR) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าภาคเหนือ ปี 2558 เพื่อนำบทเรียนและประสบการณ์มาปรับปรุงการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า การเผาในที่โล่ง และมลพิษหมอกควัน ปี 2559 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ลงนามบันทึกความตกลงร่วมมือ (MOU) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันจากการเผาเศษวัสดุภาคการเกษตรในพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภาคเอกชน ได้แก่ จัดทำทะเบียนการปลูกซื้อและขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practice; GAP) จัดทำโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมอาชีพทางเลือก และการศึกษาวิจัยและขยายผลแนวทางการจัดการเศษวัสดุภาคเกษตรในลักษณะ Business Model

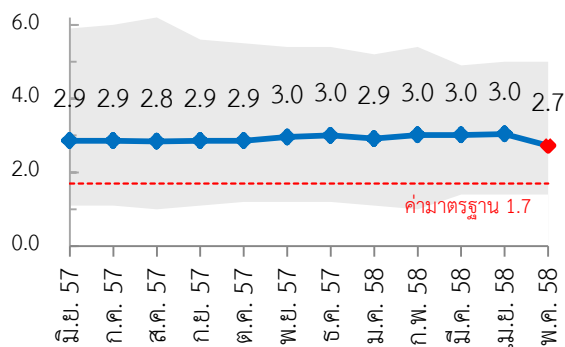

การประชุมเตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ควบคุมและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าภาคเหนือ และปฏิบัติการดับไฟป่า

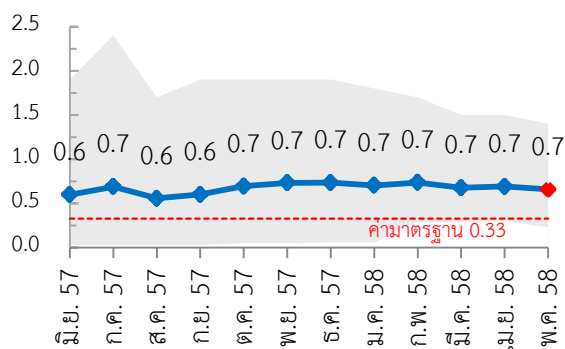
❁ การแก้ไขปัญหาสารอินทรีย์ระเหยง่ายในพื้นที่ มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง จังหวัดระยอง

สารมลพิษทางอากาศพื้นฐาน ได้แก่ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็ก และก๊าซโอโซนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับสารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย 9 ชนิด พบว่า สาร 6 ชนิด อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ค่าเฉลี่ยรายปี อีก 3 ชนิด ได้แก่ เบนซีน 1,3-บิวทาไดอิน และ 1,2-ไดคลอโรอีเทน ยังตรวจพบเกินค่ามาตรฐานอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 9)

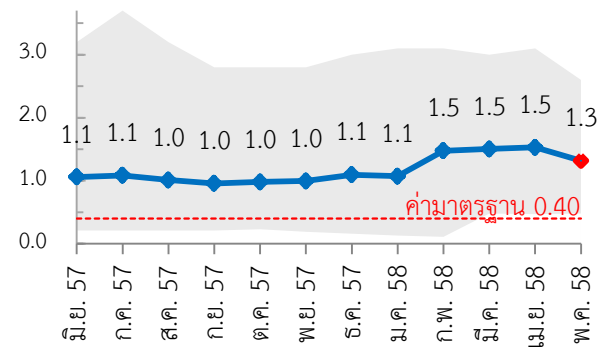
เบนซีน (มคก./ลบ.ม.)

1,3 บิวทาไดอิน (มคก./ลบ.ม.)

1,2 ไดคลอโรอีเทน (มคก./ลบ.ม.)

รูปที่ 9 ปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ในพื้นที่
มาบตาพุด จังหวัดระยอง
ช่วงเดือนมิถุนายน 2557 – พฤษภาคม 2558

ผลการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ผลักดันและกำหนดมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมสารมลพิษดังกล่าว จากภาคยานพาหนะ และอุตสาหกรรม ดังนี้

❖ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดเป็นเงื่อนไขในการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเบนซีน สาร 1,3-บิวทาไดอิน และ 1,2-ไดคลอโรอีเทน หากมีการขยายหรือก่อสร้างโรงงานต้องทำให้สารดังกล่าวมีค่าความเข้มข้นในบรรยากาศลดลง โดยโครงการเดิมที่อยู่ในพื้นที่ต้องมีการปรับลดมลพิษลงด้วยอัตราที่มากกว่าอัตราการระบายมลพิษของโครงการใหม่

❖ กระทรวงพลังงาน เริ่มบังคับใช้น้ำมันเบนซินหรือน้ำมันแก๊สโซลีนมาตรฐาน EURO 4 ในพื้นที่จังหวัดระยองก่อนพื้นที่อื่น ตั้งแต่ปี 2554 (น้ำมันตามมาตรฐาน EURO4 เป็นน้ำมันที่มีองค์ประกอบสารเบนซินต่ำ โดยลดลงจากร้อยละ 3 เหลือร้อยละ 1) ซึ่งจากการประเมินผลการใช้น้ำมันตามมาตรฐาน EURO 4 ทำให้ค่าการระบายสารเบนซินจากยานพาหนะ ลดลงร้อยละ 71

❖ **กระทรวงอุตสาหกรรม** เข้มงวดในการกำกับดูแลและควบคุมการรั่วซึมของสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากอุปกรณ์ในโรงงานอุตสาหกรรม การลดการปลดปล่อยจากท่อเผาทิ้ง และกำลังจัดทำร่างกฎหมายการประเมินการระบายและควบคุมไอระเหยของสารอินทรีย์จากการกักเก็บ

❖ **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

- กำหนดมาตรฐานในการควบคุมการปล่อยทิ้งสารเบนซีน และ สาร 1,3-บิวทาไดอิน จากโรงงานอุตสาหกรรมเคมี โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2557 ที่ผ่านมา ขณะนี้อยู่ระหว่างกำหนดมาตรฐานควบคุมการปล่อยทิ้งสารเบนซีน และสาร 1,3-บิวทาไดอิน จากโรงกลั่นน้ำมัน และมาตรฐานควบคุมการระบายอากาศเสียจากท่าเรือที่มีการเก็บรักษา ขนถ่าย และ/หรือขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง และสารเคมี

- ผลักดันให้ผู้ประกอบการท่าเรือนำมาตรการควบคุมสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากท่าเรือที่มีการเก็บรักษา ขนถ่าย และ/หรือ ขนส่งสารเบนซีน สาร 1,3-บิวทาไดอิน และสาร 1,2-ไดคลอโรอีเทน ในพื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง จังหวัดระยอง มาใช้เป็นแนวทางในการควบคุมสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากท่าเรือ

- ผลักดันเชิงนโยบายให้หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาตและกำกับดูแลดำเนินการกำหนดมาตรฐาน/มาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการระบายสารอินทรีย์ระเหยจากแหล่งกำเนิดที่ยังไม่มีการควบคุมการระบายสารดังกล่าวออกสู่บรรยากาศ

❖ **กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการจัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษร่วมกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA) โดยนำร่องในพื้นที่จังหวัดระยอง ขณะนี้อยู่ระหว่างการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ

❖ **กระทรวงอุตสาหกรรม** กำลังพัฒนารูปแบบการจัดทำเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยมีจังหวัดระยองเป็นหนึ่งในพื้นที่นำร่อง ซึ่งครอบคลุมนิคมอุตสาหกรรม และเขตประกอบการทั้งหมด โรงงานที่อยู่นอกนิคมอุตสาหกรรมและเขตประกอบการ และชุมชนโดยรอบ เพื่อเข้าสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ซึ่งจะช่วยลดมลพิษและกากอุตสาหกรรม ทำให้อุตสาหกรรมและชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์ในพื้นที่เบนซิน 1,3-บิวทาไดอิน และ 1,2-ไดคลอโรอีเทนอยู่ในระดับทรงตัว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมกัน ผลักดันและพิจารณามาตรการควบคุมเพิ่มเติม เช่น การควบคุมการระบายสารอินทรีย์ระเหยง่ายจาก กิจกรรมที่ไม่ใช่การผลิตปกติ (การปิดซ่อมบำรุง การ เริ่มเดินระบบ การแพร่กระจายสารอินทรีย์ระเหยง่าย กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน เป็นต้น) รวมทั้งบังคับใช้ กฎหมายครอบคลุมแหล่งกำเนิดที่ระบายสารอินทรีย์ ระเหยง่ายทุกแหล่งอย่างเคร่งครัด

ขณะนี้ กรมควบคุมมลพิษได้ก่อสร้างศูนย์ ควบคุมมลพิษ ณ จังหวัดระยอง ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554 เป็นหน่วยที่สามารถ ปฏิบัติภารกิจการควบคุมมลพิษ ตรวจสอบติดตาม เผ่า ระวังและประสานการแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนมลพิษ และเหตุฉุกเฉินจากสารเคมีในพื้นที่จังหวัดระยองได้ อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ โดย คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จปลายเดือนสิงหาคม 2558

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา คุณภาพอากาศ

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศใน บรรยากาศโดยภาพรวมของประเทศ พบว่าประเทศไทย กำลังประสบปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) และ ก๊าซโอโซนเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจาก ความหนาแน่นของประชากรและสภาพสังคมและ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และในอนาคตประเทศไทย มีแนวโน้มการใช้ถ่านหิน และขยะมาเป็นเชื้อเพลิงใน การผลิตพลังงานเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของสารมลพิษในอากาศในหลายพื้นที่ ควรพิจารณาการดำเนินงานในระยะต่อไป ดังนี้

- ❖ บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษทาง อากาศของประเทศไทย เพื่อกำกับดูแลและควบคุม แหล่งกำเนิด แบ่งหน้าที่และประสานการทำงานของ หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน

- ❖ จัดทำ/ปรับปรุงมาตรฐานควบคุมมลพิษจาก แหล่งกำเนิด เช่น มาตรฐานการระบายมลพิษจาก รถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงทางเลือก มาตรฐานควบคุมการ ปล่องทิ้งอากาศเสียจากโรงไฟฟ้าที่ใช้ขยะเป็น เชื้อเพลิง มาตรฐานก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นต้น

- ❖ หน่วยงานท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานส่วนกลาง เตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์หมอกควันภาคเหนือ ที่จะเกิดขึ้นอีกในช่วงต้นปีหน้า โดยร่วมกันจัดทำ แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า การเผา ในที่โล่งและมลพิษหมอกควัน ปี 2559 และพัฒนา เป็นแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาในระยะยาวต่อไป

- ❖ ในพื้นที่วิกฤตคุณภาพอากาศ หน่วยงานในพื้นที่ ดำเนินการต่อเนื่องตามแผนการจัดการมลพิษอย่าง เข้มงวด และเผื่อระวังสถานการณ์ในพื้นที่อย่างใกล้ชิด

- ❖ ศึกษาแหล่งกำเนิดของสารมลพิษทางอากาศที่ เป็นปัญหา ได้แก่ ก๊าซโอโซน ฝุ่นละออง PM_{2.5} และ สารอินทรีย์ระเหยง่าย เพื่อเป็นแนวทางในการออก มาตรการควบคุมแหล่งกำเนิดต่อไป

- ❖ ดำเนินมาตรการควบคุมปัญหามลพิษทางอากาศ ข้ามแดน จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่เกิดจาก แหล่งกำเนิดต่าง ๆ ได้แก่ ยานพาหนะ หมอกควัน จากการเผาป่าและเศษวัสดุการเกษตร รวมทั้งมลพิษ จากเขตอุตสาหกรรมที่อยู่บริเวณชายแดน

สถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดิน

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ แหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศในช่วง 6 เดือนแรกของ ปี 2558 (มกราคม – มีนาคม 2558) ในแม่น้ำสายหลัก 48 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แห่ง (กว๊านพะเยา บึงบอระเพ็ด หนองหาน ทะเลน้อย ทะเลหลวง และ ทะเลสาบสงขลา) จำนวน 366 จุด คุณภาพน้ำผิวดินส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในเกณฑ์พอใช้-ดี เมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา คุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลงมาก แต่มีแม่น้ำบางสาย ที่คุณภาพน้ำแย่งลงมาก เช่น แม่น้ำระยอง แม่น้ำพังรัต และบางสายมีคุณภาพน้ำดีขึ้นมาก ได้แก่ แม่น้ำหลังสวน แม่น้ำตาปี

ภาพรวมคุณภาพน้ำผิวดิน

จากการประเมินคุณภาพน้ำโดยใช้ ดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน¹ (Water Quality Index: WQI) แหล่งน้ำของประเทศ มีคุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 2 เกณฑ์ดี ร้อยละ 36 ระดับพอใช้ ร้อยละ 41 และมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ร้อยละ 21 (ตารางที่ 1 และรูปที่ 10) สาเหตุของปัญหาคุณภาพน้ำที่สำคัญ มาจากการ ระบายน้ำเสียจากชุมชน การประกอบกิจการ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การชะล้างปุ๋ยจาก การเกษตร และน้ำเสีย จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

¹ ดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index: WQI) แสดงถึงสถานการณ์ของคุณภาพน้ำในภาพรวม โดยพิจารณาจากค่า คุณภาพน้ำ 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย ความสกปรก ในรูปสารอินทรีย์ แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด แบคทีเรียกลุ่ม ฟีคอลลโคลิฟอร์ม แอมโมเนีย - ไนโตรเจน มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 100 โดยจัดเกณฑ์คุณภาพน้ำเป็น ดีมาก (91 - 100) ดี (71-90) พอใช้ (61 - 70) เสื่อมโทรม (31 - 60) และเสื่อมโทรมมาก (0 - 30)

คุณภาพน้ำผิวดินรายภาค

ภาคเหนือ แหล่งน้ำส่วนใหญ่ มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี โดยแหล่งน้ำที่มี คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม คือ แม่น้ำกกง บริเวณพื้นที่ เทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จากการระบาย น้ำเสียชุมชน และอุตสาหกรรม

ภาคใต้ แหล่งน้ำส่วนใหญ่มีคุณภาพ น้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่มีปัญหาคุณภาพน้ำที่สำคัญ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แหล่งน้ำ มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ภาคกลาง แหล่งน้ำส่วนใหญ่ มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรม แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาโดยตลอด คือ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ตั้งแต่อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ถึงอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และแม่น้ำท่าจีน ตั้งแต่อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสาคร ถึงอำเภอดุสิต จังหวัดชัยนาท

ภาคตะวันออก แหล่งน้ำส่วนใหญ่มี คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรม แหล่งน้ำ เสื่อมโทรม ได้แก่ แม่น้ำพังรัต และแม่น้ำระยอง

โดยสรุปคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณภาพน้ำ ดีกว่าภาคอื่น ไม่พบแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ใน เกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2557 ในช่วงเวลาเดียวกัน แหล่งน้ำภาคเหนือ และภาคใต้มีคุณภาพน้ำโดยรวมดีขึ้น ในขณะที่ แหล่งน้ำภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก มีคุณภาพน้ำโดยรวมแย่งลง (รูปที่ 11 และรูปที่ 12) สาเหตุหลักส่วนหนึ่ง เนื่องจากปีนี้ปริมาณน้ำน้อยกว่าปีที่ผ่านมา ในช่วงเวลาเดียวกันมาก (ภาวะภัยแล้ง)

ตารางที่ 1 คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่ทำการตรวจวัดในแต่ละภาค ในช่วง 6 เดือนแรก ปี 2558

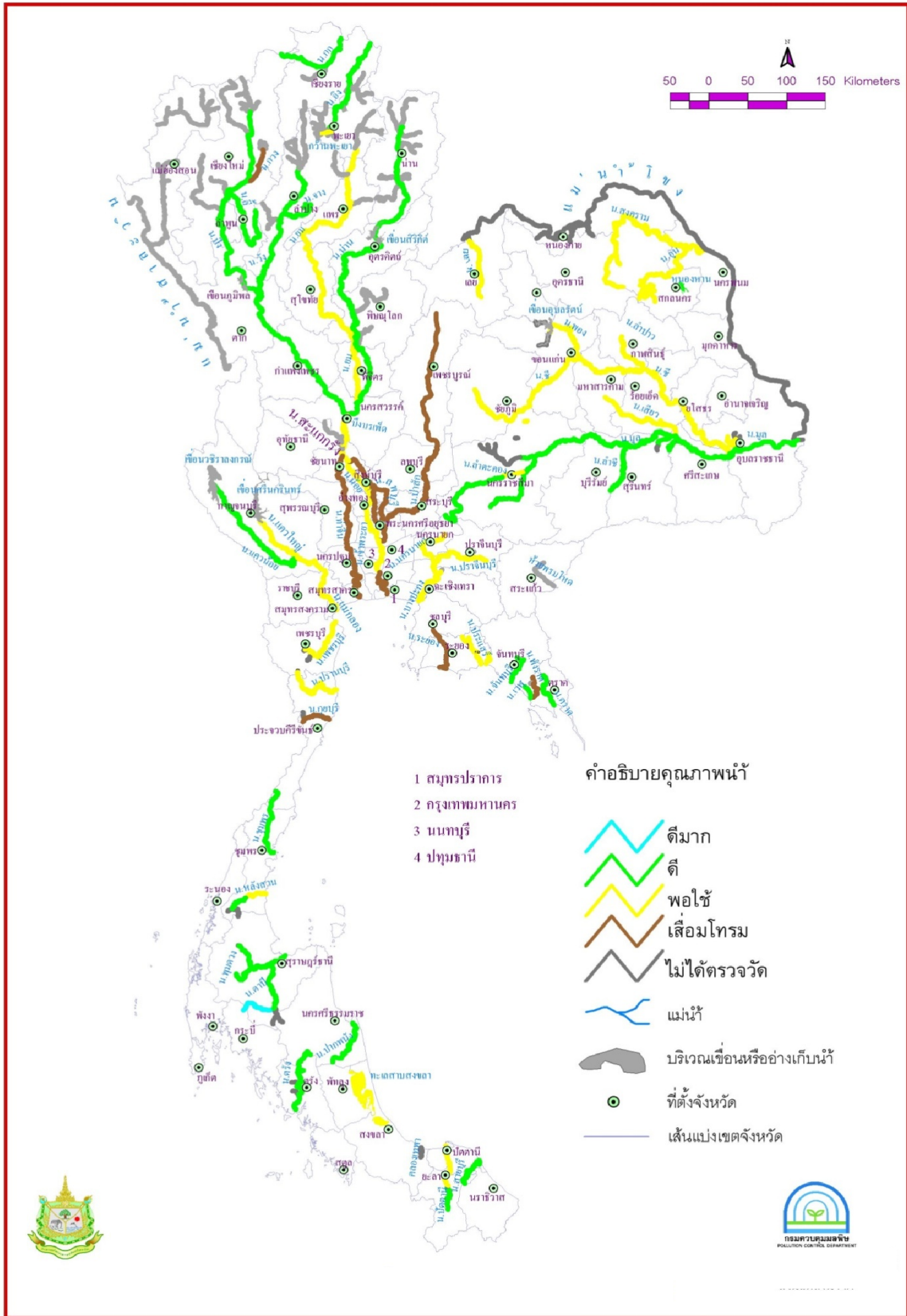
เกณฑ์ คุณภาพน้ำ	แหล่งน้ำผิวดินในภาคต่างๆ ของประเทศ					ร้อยละของ แหล่งน้ำ	
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ตะวันออก	ใต้	ปี	ปี
						2558	2557
 ดีมาก	-	-	-	-	ตาปีตอนบน ^(*)	2	2
 ดี	แม่จาง ปิง ^(*) อิง กก ลี ^(*) วัง น่าน ^(*)	แควน้อย	ลำชี ^(*) มูล หนองหาน ลำตะคองตอนบน	เวฬุ ตราด จันทบุรี	สายบุรี ชุมพร ปัตตานีตอนบน หลังสวนตอนบน ^(*) ตรัง ปากพั่น ^(*) ตาปีตอนล่าง ^(*) พุมดวง	36	36
 พอใช้	ยม กวิวันพะเยา	เจ้าพระยาตอนบน เจ้าพระยาตอนกลาง เพชรบุรีตอนบน เพชรบุรีตอนล่าง ^(*) แม่กลอง ปรามบุรี แควใหญ่ ^(*)	ชี เสียว พอง ^(*) อุน สงคราม ลำปาว เลย ลำตะคองตอนล่าง ^(*)	บางปะกง ประแสร์ นครนายก ปราจีนบุรี	ทะเลน้อย ทะเลหลวง ^(*) ทะเลสาบสงขลา ^(*) ปัตตานีตอนล่าง ^(*) หลังสวนตอนล่าง	41	47
 เสื่อมโทรม	กวัง ^(*)	เจ้าพระยาตอนล่าง ท่าจีนตอนบน ^(*) ท่าจีนตอนกลาง ท่าจีนตอนล่าง กุยบุรี ^(*) ป่าสัก ^(*) ลพบุรีน้อย ^(*)	-	พังราดตอนบน พังราดตอนล่าง ^(*) ระยองตอนบน ระยองตอนล่าง ^(*)	-	21	15
 เสื่อมโทรมมาก	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: บึงบอระเพ็ด และแม่น้ำสะแกกรัง ไม่มีค่า WQI เนื่องจากมีข้อมูลคุณภาพน้ำไม่ครบ

^(*) คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ดีขึ้น 1 ระดับ เมื่อเทียบกับ ม.ค.- มี.ค. 2557

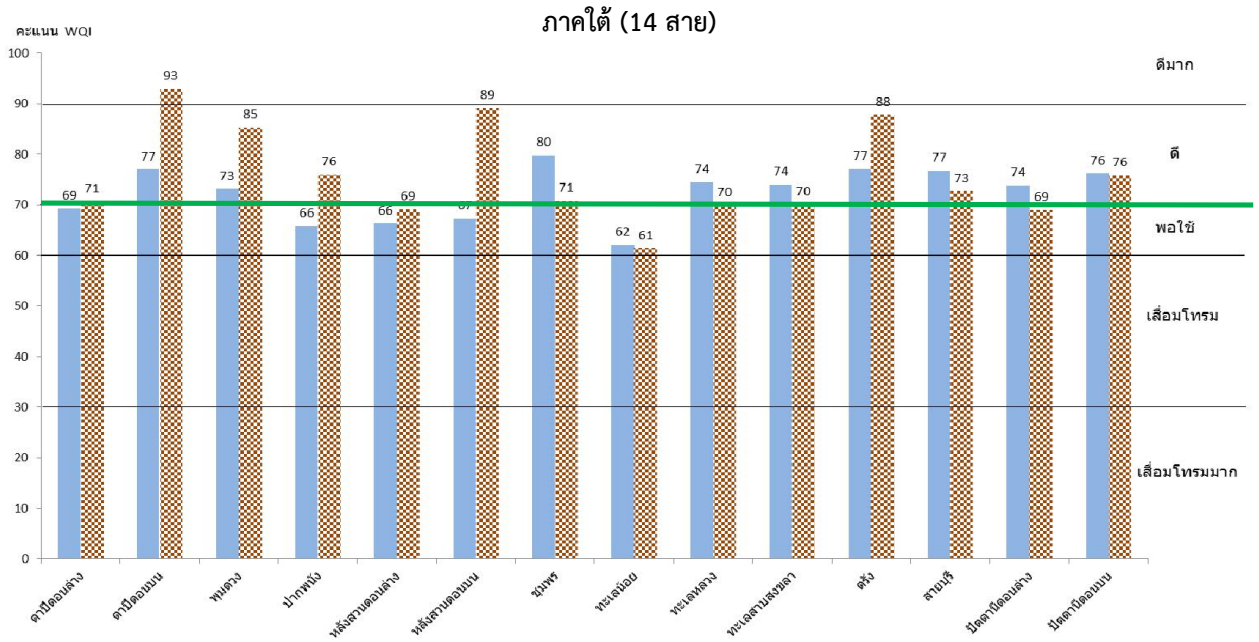
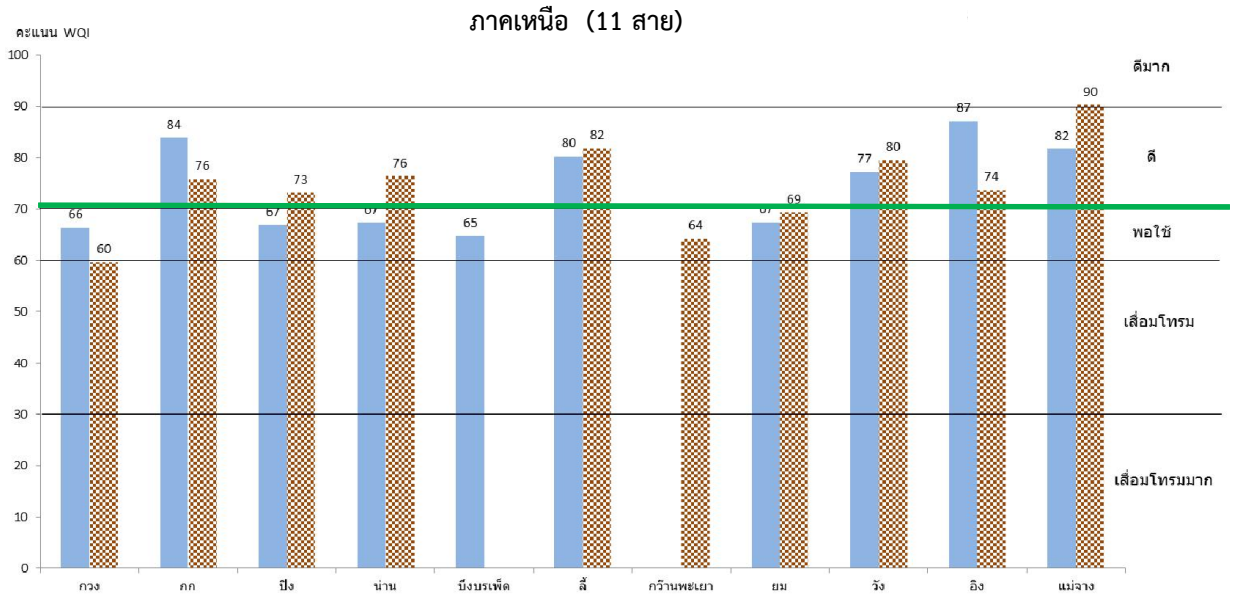
^(*) คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ลดลง 1 ระดับ เมื่อเทียบกับ ม.ค.- มี.ค. 2557

⁽⁻⁻⁾ คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ลดลง 2 ระดับ เมื่อเทียบกับ ม.ค.- มี.ค. 2557

รูปที่ 10 ภาพแสดงคุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักทั่วประเทศ ในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม 2558

■ มค.-มีค.2557 ■ มค.-มีค.2558

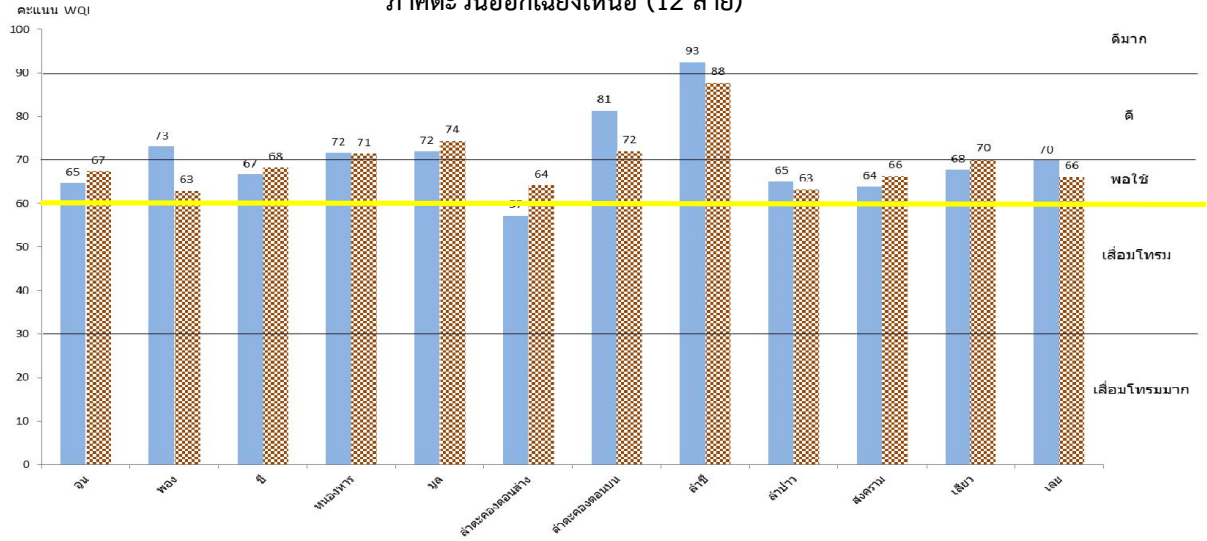

รูปที่ 11 คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำในภาคเหนือและภาคใต้ ช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม ปี 2558 เปรียบเทียบกับ ปี 2557

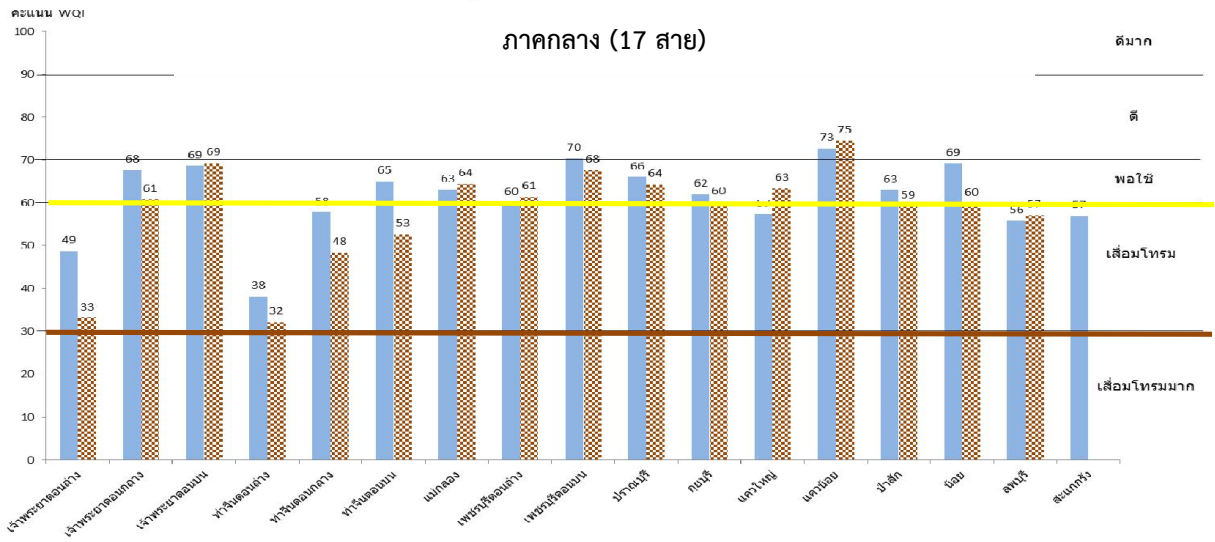
■ มค.-มีค.2557

▨ มค.-มีค.2558

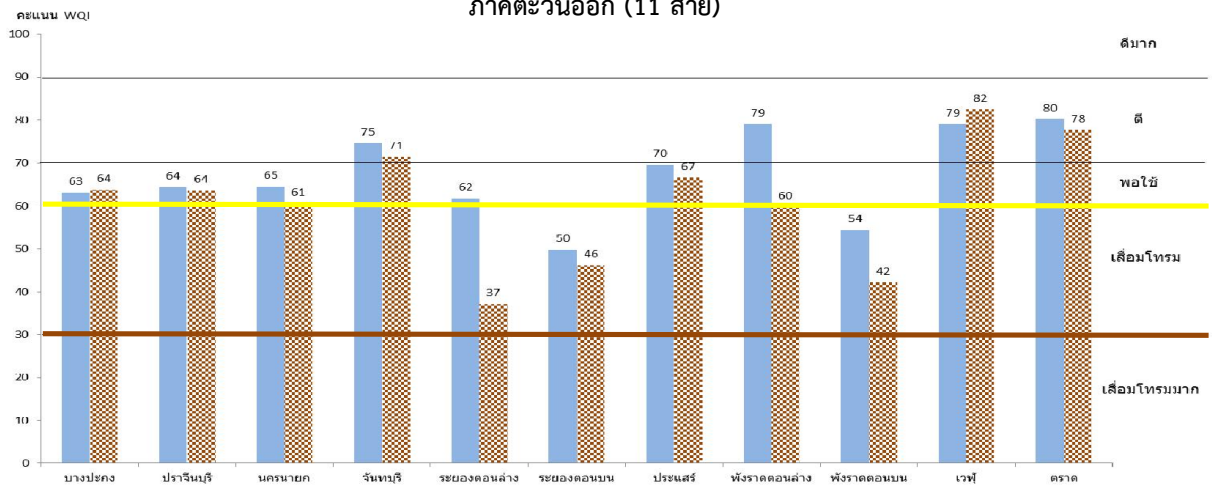
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (12 สาย)

ภาคกลาง (17 สาย)

ภาคตะวันออก (11 สาย)

รูปที่ 12 คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม ปี 2558 เปรียบเทียบกับ ปี 2557

คุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลักเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำตามประเภทที่กำหนด

แม่น้ำทั้ง 48 สาย ได้ถูกกำหนดประเภทแหล่งน้ำตามมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินแล้วทั้งหมด จากผลการตรวจวัดพบแม่น้ำที่มีคุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำที่กำหนดเพียง 11 สาย (ร้อยละ 19)

สถานการณ์การรุกตัวของน้ำเค็ม

เนื่องจากในช่วงต้นปี 2558 เกิดภาวะภัยแล้งค่อนข้างรุนแรง น้ำที่ชะระบายเหลือน้อยทำให้ความเค็มจากน้ำทะเลเริ่มรุกตัวเข้าสู่แม่น้ำสายหลักสูงขึ้น โดยเริ่มปรากฏค่าความเค็มเกินค่าที่เหมาะสมสำหรับผลิตน้ำประปาเล็กน้อยในบางช่วงเวลาขณะน้ำขึ้น ค่าความเค็มสูงสุดรอบวัน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2558 ซึ่งเกินค่าควบคุมที่กำหนด (ไม่เกิน 0.25 กรัมต่อลิตร) ดังนี้

- **แม่น้ำเจ้าพระยา** (สถานีสูบน้ำสำแล ปทุมธานี) ค่าความเค็มสูงสุดรอบวันเท่ากับ 0.3 กรัมต่อลิตร
- **แม่น้ำบางปะกง - ปราจีนบุรี** ความเค็มเริ่มรุกตัวไปถึง อำเภอเมืองปราจีนบุรี (สถานีตำบลบางบริบูรณ์ อำเภอเมืองปราจีนบุรี) ค่าความเค็มสูงสุด เท่ากับ 1.1 กรัมต่อลิตร (น้ำกร่อยเล็กน้อย)
- **แม่น้ำแม่กลอง** ความเค็มเริ่มรุกตัวถึง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ค่าความเค็มสูงสุดรอบวัน เท่ากับ 0.8 กรัมต่อลิตร (น้ำกร่อยเล็กน้อย)
- **แม่น้ำท่าจีน** ความเค็มเริ่มรุกตัวถึง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ค่าความเค็มสูงสุดรอบวัน เท่ากับ 0.7 กรัมต่อลิตร (น้ำกร่อยเล็กน้อย)

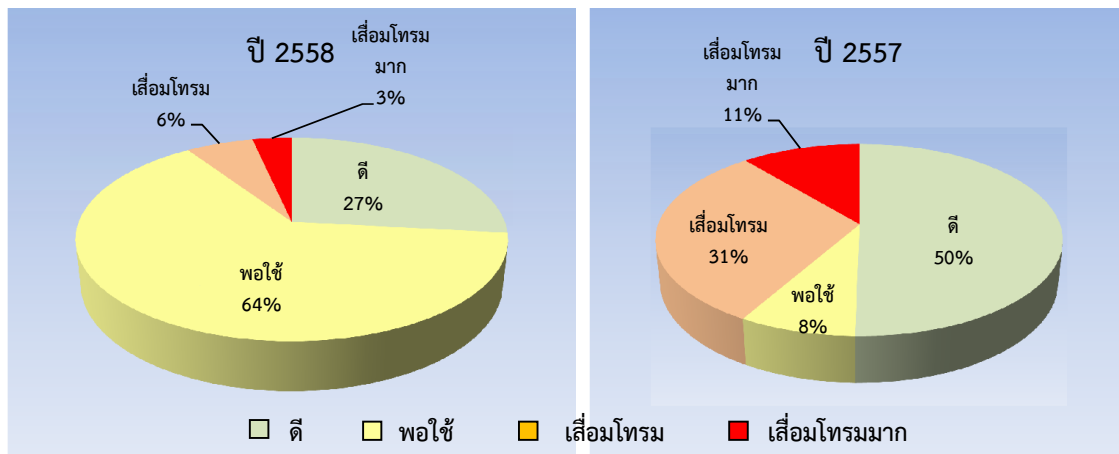

สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศตลอดความยาว 2,614 กิโลเมตร ในช่วง 6 เดือนแรก (กุมภาพันธ์ - เมษายน 2558) จำนวน 202 จุด คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ เนื่องจากเป็นคุณภาพน้ำในช่วงฤดูแล้ง เมื่อเปรียบเทียบกับ ในช่วงเวลาเดียวกันของปี 2557 คุณภาพน้ำทะเลแยกลง

ภาพรวมคุณภาพทะเล

จากการประเมินคุณภาพน้ำ โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล² ส่วนใหญ่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี ร้อยละ 64 และ 27 ตามลำดับ ไม่พบคุณภาพน้ำทะเลในเกณฑ์ดีมาก เมื่อเทียบกับปี 2557 ในช่วงเวลาเดียวกัน คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก ร้อยละ 50 และ 31 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม คุณภาพน้ำทะเลที่เสื่อมโทรมมากลดลง จากที่พบร้อยละ 11 ในปี 2557 เหลือร้อยละ 3 ในปี 2558 (รูปที่ 13)

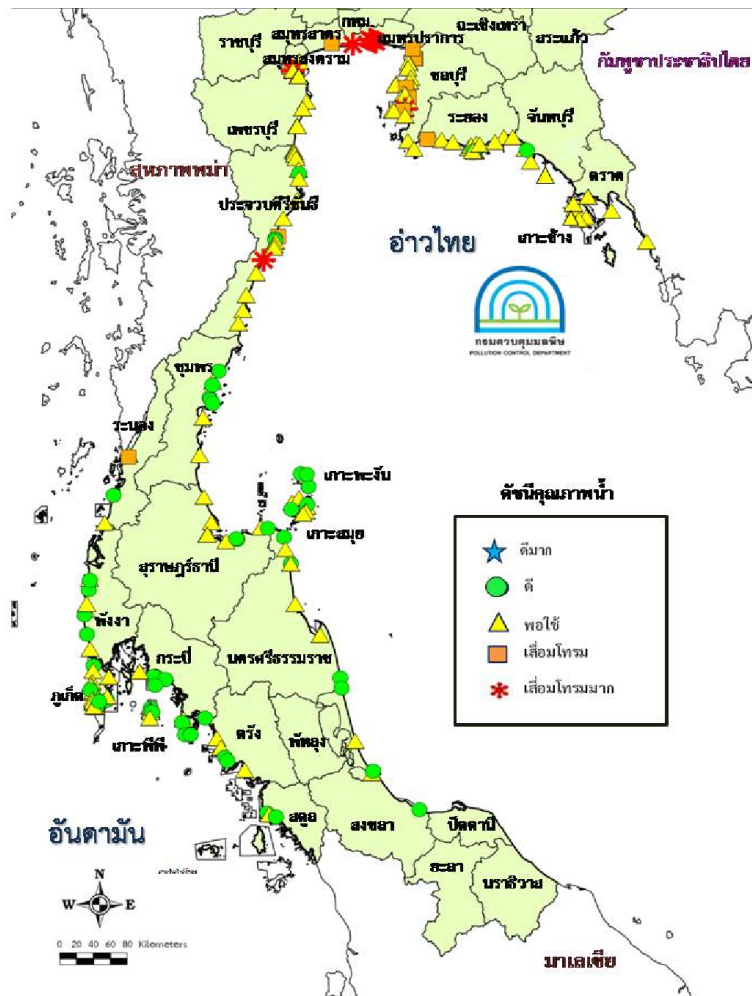

รูปที่ 13 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปี 2558 และ ปี 2557 เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2558 (ฤดูแล้ง)

² ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI) เป็นเครื่องมือที่กรมควบคุมมลพิษพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลโดยรวม มีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 100 โดยช่วงคะแนน 0 - 25 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ช่วงคะแนนมากกว่า 25 - 50 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ช่วงคะแนนมากกว่า 50 - 80 จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ช่วงคะแนนมากกว่า 80 - 90 จัดอยู่ในเกณฑ์ดี และช่วงคะแนนมากกว่า 90 - 100 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (โดยคำนวณจากข้อมูลคุณภาพน้ำทะเล 8 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (DO) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ฟอสเฟต - ฟอสฟอรัส ($PO_4^{3-}P$) ไนเตรต - ไนโตรเจน (NO_3^-N) อุณหภูมิ (Temp.) สารแขวนลอย (SS) ความเป็นกรด - ด่าง (pH) แอมโมเนีย - ไนโตรเจน (NH_3-N) อย่างไรก็ตาม หากคุณภาพน้ำทะเลมีปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ และสารเป็นพิษ (Toxic elements) เช่นปรอท (Hg), แคดเมียม (Cd), โครเมียมรวม (Total Cr), โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr^{6+}), ตะกั่ว (Pb), ทองแดง (Cu), ไซยาไนต์ (CN^-) และพีซีบี (PCBs) เกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ดัชนีคุณภาพน้ำทะเลจะมีค่าเป็น "0" โดยทันที)

พื้นที่ที่คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมมาก

ได้แก่ บริเวณอ่าวไทยรูปตัว ก ตั้งแต่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปากคลอง 12 ธันวาคม หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 จังหวัดสมุทรปราการ หาดพิทยากลาง จังหวัดชลบุรี และ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก ปากคลองบ้านบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี และหาดวนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (รูปที่ 14)

รูปที่ 14 ภาพแสดงคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศ ปี 2558 ในช่วงฤดูแล้ง

คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งรายพื้นที่

🌸 อ่าวไทยฝั่งตะวันออก

ครอบคลุมชายฝั่งทะเลใน 4 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่ถูกกำหนดอยู่ในประเภทการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งชุมชน คุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ สาเหตุมาจากน้ำเสียจากโรงแรมและชุมชนริมฝั่งทะเล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนที่มาทำกิจกรรมทางน้ำได้

🌸 อ่าวไทยตอนใน

ครอบคลุมชายฝั่งทะเลใน 5 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และฉะเชิงเทรา คุณภาพน้ำทะเลโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากมาโดยตลอด เนื่องจากมีแหล่งชุมชนกระจายตัวอยู่อย่างหนาแน่น เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และท่าเรือ ประกอบกับเป็นแหล่งรองรับน้ำจากปากแม่น้ำไหลลงสู่ทะเล

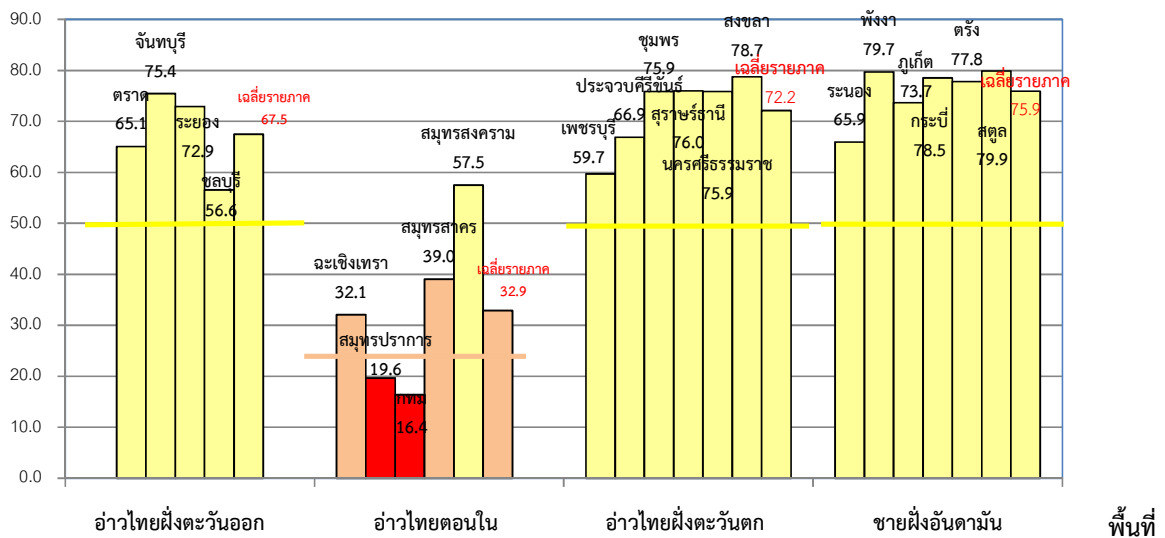
🌸 อ่าวไทยฝั่งตะวันตก

ครอบคลุมชายฝั่งทะเลใน 6 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา คุณภาพน้ำทะเลโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ คุณภาพน้ำได้รับอิทธิพลจากการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งชุมชนแหล่งกำเนิดน้ำทิ้งมาจากโรงแรมและร้านอาหารริมฝั่งทะเล

🌸 ฝั่งอันดามัน

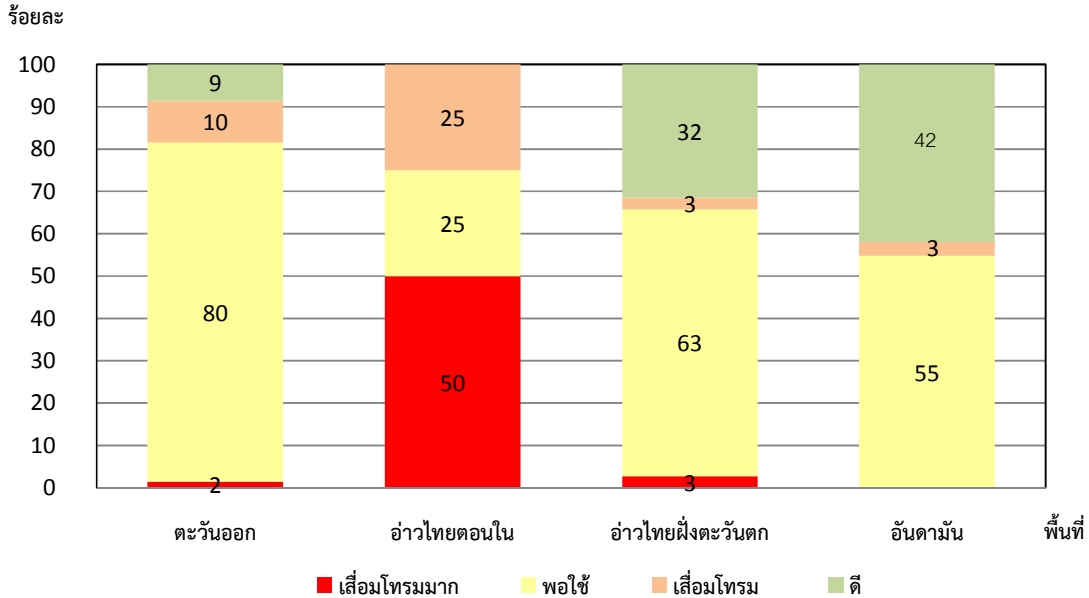
ครอบคลุมชายฝั่งทะเลใน 6 จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ส่วนใหญ่เป็นชายหาดท่องเที่ยว พื้นที่อนุรักษ์และแหล่งชุมชน คุณภาพน้ำทะเลโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยมีสาเหตุมาจากน้ำทิ้งจากโรงแรม ชุมชนริมฝั่งทะเล เรือท่องเที่ยว เรือประมง และคลองสาธารณะที่ไหลลงสู่ทะเลรายละเอียดยังจังหวัด แสดงดังรูปที่ 15

คะแนน MWQI

รูปที่ 15 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปี 2558 ในช่วงฤดูแล้งแยกรายพื้นที่และจังหวัด

เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนร้อยละของจำนวนตัวอย่างน้ำที่เก็บในภูมิภาคต่างๆ ดังรูปที่ 16 คุณภาพน้ำทะเลในทุกบริเวณโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยกเว้นพื้นที่อ่าวไทยตอนในซึ่งส่วนใหญ่คุณภาพน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตกและอันดามันมีคุณภาพน้ำทะเลระดับใกล้เคียงกัน แต่พื้นที่อันดามันไม่พบคุณภาพน้ำทะเลเกณฑ์เสื่อมโทรม

รูปที่ 16 สัดส่วนร้อยละของระดับคุณภาพน้ำทะเลจากจุดเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งแยกชายฝั่งพื้นที่

คุณภาพน้ำทะเลเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลตามประเภทการใช้ประโยชน์

มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง กำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ เป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ธรรมชาติ 2) การอนุรักษ์แหล่งปะการัง 3) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 4) นันทนาการ 5) อุตสาหกรรม และท่าเรือ และ 6) ชุมชน เมื่อเทียบกับคุณภาพน้ำทะเลจากสถานีตรวจวัดกับมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง มีจำนวน 110 สถานี หรือร้อยละ 54 ที่มีคุณภาพน้ำทะเลเป็นไปตามมาตรฐานตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด ทั้งนี้ พื้นที่ที่กำหนดคุณภาพน้ำทะเลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทุกพื้นที่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลทุกสถานี (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนสถานีที่คุณภาพน้ำทะเลเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล

มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งตามประเภทการใช้ประโยชน์	จำนวนสถานี	จำนวนสถานีที่คุณภาพน้ำทะเลเป็นไปตามมาตรฐาน	ร้อยละ
1. คุณภาพน้ำทะเลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	4	4	100
2. คุณภาพน้ำทะเลเพื่อการอนุรักษ์แหล่งปะการัง	0	0	0
3. คุณภาพน้ำทะเลเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	11	3	27
4. คุณภาพน้ำทะเลเพื่อการนันทนาการ	98	52	53
5. คุณภาพน้ำทะเลเพื่อการอุตสาหกรรม และท่าเรือ	13	5	38
6. คุณภาพน้ำทะเลสำหรับชุมชน	76	46	60
รวม	202	110	54

การเกิดปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสี บริเวณชายฝั่งอ่าวไทย

ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2558 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีการรายงานพบปรากฏการณ์ น้ำทะเลเปลี่ยนสีบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย มากถึง 12 ครั้ง ตั้งแต่จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี ปากแม่น้ำท่าจีน และนอกชายฝั่งจังหวัดสมุทรสาคร ปากแม่น้ำแม่กลองและชายฝั่งจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดชุมพร ลักษณะที่พบส่วนใหญ่จะเป็นสีเขียวเข้ม บางครั้งพบสีขาวขุ่น น้ำตาล หรือเขียวปนแดง (รูปที่ 17) แต่การเกิดปรากฏการณ์แต่ละครั้งไม่รุนแรงและเกิดขึ้นในเวลาสั้น ๆ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อ

ต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ และการประกอบอาชีพของชาวประมง สาเหตุการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวมาจากการระบายน้ำเสียจากบ่อนกที่ไหลลงทะเลเป็นปัจจัยเร่งที่ทำให้เกิดการแบ่งตัวของสาหร่าย ปริมาณสารอาหาร (โดยเฉพาะสารประกอบไนโตรเจนและฟอสเฟต) ออกซิเจนแสงแดด และอุณหภูมิที่เพียงพอและเหมาะสมทำให้สาหร่ายสามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสี จึงควรมีการควบคุมการระบายน้ำเสียจากชุมชน อุตสาหกรรม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งลงสู่ทะเล

รูปที่ 17 การเกิดปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสีบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย

การเกิดก้อนน้ำมัน (Tarball) ในทะเลพัดขึ้นชายฝั่ง

มีการพบก้อนน้ำมันสีดำขนาดเล็ก (Tar ball) จำนวนมากบริเวณหาดแม่รำพึง ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 3 ครั้ง ในเดือนมกราคม เมษายน และมิถุนายน 2558 และบริเวณชายหาดแหลมเจริญ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 1 ครั้ง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2558 โดยทั่วไปคราบน้ำมันในทะเล จะเกิดจากน้ำมันไหลหรือรั่วซึมออกมาจากเรือประมง เรือข้ามฟาก สกูตเตอร์ หรือบรรดาเครื่องยนต์ในทะเล แต่จะเป็นการรั่วซึมในปริมาณน้อยจนเราสังเกตไม่ชัดเจน หรืออาจจะพบเห็นในลักษณะของรู้งน้ำมันบนผิวทะเล รวมถึงการรั่วไหลจากการเจาะน้ำมันดิบ น้ำอับเฉาจากเรือเดินสมุทร ซึ่งคราบน้ำมันเหล่านี้สามารถรวมตัวกันจนเกิด **ทาร์บอลล์ (Tarball)** ได้ (รูปที่ 18) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทาง

ทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 (จังหวัดระยอง) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง และสำนักงานพลังงานจังหวัดระยอง มีการสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำทะเลเพื่อตรวจสอบการปนเปื้อนซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอยู่ระหว่างประสานกระทรวงพลังงานเพื่อตรวจสอบ Fingerprint ของก้อนน้ำมันและคราบน้ำมันเพื่อจะได้ทราบแหล่งที่มา/แหล่งผลิตน้ำมันดังกล่าว และจะได้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแลแก้ไขปัญหาต่อไป ทั้งนี้ ควรมีการควบคุมและจัดการที่ต้นเหตุร่วมด้วย

รูปที่ 18 ตัวอย่างก้อนน้ำมัน (Tarball) และคราบน้ำมัน

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาคุณภาพน้ำที่ผ่านมา

- ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายควบคุมการปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานลงสู่แหล่งน้ำภายใต้กฎหมายของหน่วยงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความซับซ้อนของการควบคุมน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและบูรณาการ การกำกับดูแลมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

- เพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ทั้งจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ปรับปรุงและฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ติดตามตรวจสอบการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด โดยปี 2558 ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรม สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง อาคารบางประเภท และบางขนาด การเลี้ยงสุกร ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน และที่ดินจัดสรร

- จัดทำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. 2558 – 2569) เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำของประเทศให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ รวมทั้งเป็นกรอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการระดับลุ่มน้ำ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค 2) การสร้างความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) 3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย 4) การจัดการคุณภาพน้ำ 5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน และ 6) การบริหารจัดการ

- ผลักดันให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมาขึ้นทะเบียนและจัดทำเป็นฐานข้อมูลของผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และผลักดันให้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการเลี้ยงสุกรเข้าสู่ระบบ Good Agricultural Practice (GAP) และเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) รวมทั้งส่งเสริมการเลี้ยงสุกรและการเพาะปลูกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการดำเนินงานป้องกันและ แก้ไขปัญหามลพิษน้ำ

- ควบคุม กำกับ ดูแล และบังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวดและมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการจัดการคุณภาพน้ำให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

- การใช้ระบบอนุญาตระบายมลพิษ (Emission Permit System) ในการควบคุมมิให้มีการระบายมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่เกินขีดความสามารถในการรองรับมลพิษ (carrying capacity)

- ใช้เครื่องมือทางด้านเศรษฐศาสตร์ในการบริหารจัดการน้ำเสีย โดยผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีการระบายมลพิษทางน้ำ

- เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสียชุมชนโดยการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่มีอยู่ จัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเพิ่มเติม รวมถึงออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- ส่งเสริมการบำบัดน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิด (Onsite Treatment System) และสำหรับบ้านเรือน (Household Treatment System) รวมทั้งปรับปรุง แก้ไข หรือเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ และ/หรือข้อกำหนดในการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่สำหรับบ้านเรือนและอาคาร

- การส่งเสริมการผลิต การบริการ และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมการนำน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับไปใช้ประโยชน์ เพื่อลดมลภาวะที่จะระบายออกสู่แหล่งน้ำหรือสิ่งแวดล้อม

- การแก้ไขปัญหามลพิษน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต/พื้นที่เสี่ยง

สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

หลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ และมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษจัดทำ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ซึ่ง คสช. เห็นชอบเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 ถือเป็นแรงขับเคลื่อนให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการตามแนวทาง Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายซึ่งประกอบด้วย การกำจัดขยะมูลฝอย ตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดมูลฝอย (ขยะมูลฝอยเก่า) การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) การวางระเบียบมาตรฐานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และการสร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน

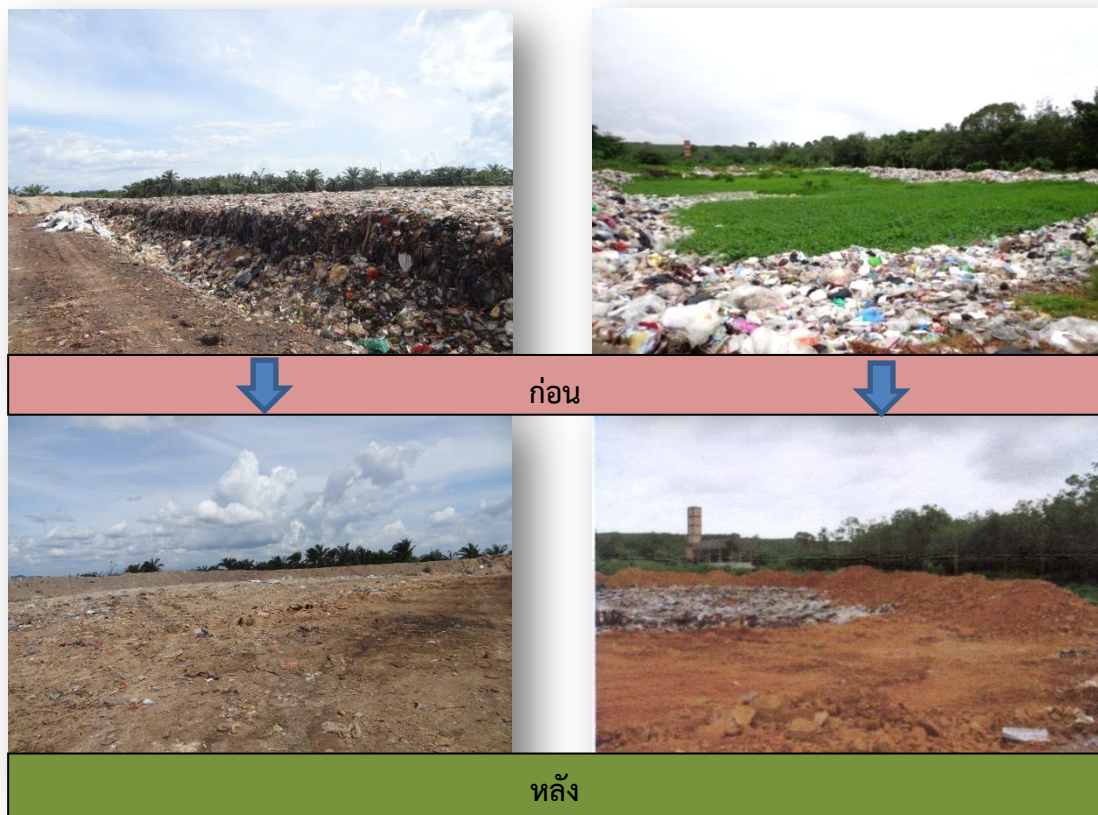
ผลจากการบูรณาการการดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ ภายใต้อาณาเขต Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ในระยะเวลา 6 เดือนแรกของปี 2558 เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายตาม Roadmap แล้ว สามารถดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอยและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมหลายประการ

ขยะมูลฝอยชุมชน

การจัดการขยะมูลฝอยตกค้างสะสม (ขยะมูลฝอยเก่า)

เมื่อเริ่มต้นการจัดทำ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย มีการคาดการณ์ปริมาณขยะตกค้างสะสมทั่วประเทศไว้ทั้งหมด 28 ล้านตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 30 ล้านตัน หลังจากดำเนินงานตาม Roadmap ระยะเวลาหนึ่งเมื่อสิ้นสุดปี 2557 สามารถจัดการขยะตกค้างสะสมได้รวม 13.2 ล้านตัน และในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2558 (มกราคม – มิถุนายน) จัดการได้เพิ่มขึ้นเป็น 15 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 50 ของปริมาณขยะตกค้างสะสมทั้งหมดแบ่งเป็นการดำเนินงานในพื้นที่ 6 จังหวัดเร่งด่วน ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี นครปฐม สมุทรปราการ และปทุมธานี จำนวน 11.04 ล้านตัน กำจัดได้ 9.22 ล้านตัน และอีก 71 จังหวัด จำนวน 18.96 ล้านตัน กำจัดได้ 5.78 ล้านตัน (รูปที่ 19)

การดำเนินงานดังกล่าวขับเคลื่อนโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองในการดำเนินการและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางทั้งจากกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิธีการกำจัดโดยการฝังกลบชั่วคราวด้วยการใช้ดินฝังกลบขยะมูลฝอยและปรับพื้นที่เพื่อรับขยะใหม่หรือขนไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการหรือร่วมกับเอกชนหรือร่อนไปทำเชื้อเพลิงแข็ง (Refuse Derived Fuel :RDF) เป็นต้น

รูปที่ 19 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยก่อนและหลังดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตกค้างสะสม

🌸 **การจัดการขยะมูลฝอยตกค้างสะสมใน 6 จังหวัด เร่งด่วน** เป็นพื้นที่ที่ได้รับ ความเห็นชอบจาก คสช. ในการจัดทำเป็นแผน ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤตที่ต้องเร่ง แก้ไขปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้าง สะสม และได้รับการจัดสรรงบกลางปี 2557 จำนวน 427,221,400 บาท ผ่านกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับจัดการ ขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี และ นครปฐม ส่วนอีก 2 จังหวัด เป็นสถานที่กำจัด ขยะมูลฝอยของเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และปทุมธานี (ตารางที่ 3)

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังได้รับ งบประมาณ จำนวน 372,654,900 บาท จัดทำ โครงการการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการ ขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง โดยดำเนินการก่อสร้าง สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลัก สุขาภิบาล ที่ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล และขนย้ายขยะมูลฝอยเก่าของเทศบาลนคร พระนครศรีอยุธยาจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา มาฝังกลบ จำนวน 223,865 ตัน (รูปที่ 20)

รูปที่ 20 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมที่ได้รับการกำจัดในพื้นที่ 6 จังหวัดเร่งด่วน

จังหวัด	ปริมาณขยะตามแผนปฏิบัติการฯ (ตัน)	ปริมาณขยะที่ได้รับการกำจัด (ตัน)	วิธีการจัดการ
สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
พระนครศรีอยุธยา	324,000	223,865	ขนย้ายไปฝังกลบที่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล พื้นที่ตำบลมหาพราหมณ์
สระบุรี	140,000	127,400	จะนำไปฝังกลบในพื้นที่บ่อฝังกลบขยะของเทศบาลเมืองพระพุทธบาท
ลพบุรี	153,000	31,576	คัดแยกเป็น RDF ส่งโรงงานปูนซีเมนต์ จังหวัดสระบุรี
นครปฐม	290,000	-	จะปรับแผนจากการขนย้ายไปกำจัดในพื้นที่ของเอกชนเป็นปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมของเทศบาลนครนครปฐม
สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเอกชน			
สมุทรปราการ	10,090,000	8,791,000	รีไซเคิลและคัดแยกขยะมูลฝอย บดอัดและใช้ดินกลบทับ และมีบางส่วนถูกเผาจากเหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะ
ปทุมธานี	50,000	50,000	รีไซเคิลและส่งโรงปูนซีเมนต์และปิดทับด้วยดิน
รวม 6 จังหวัด	11,047,000	9,223,841	

❁ การจัดการขยะมูลฝอยใหม่

ปัจจุบันมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 70,000 ตันต่อวัน ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศไทย จำนวน 7,853 แห่ง ได้รับการเก็บขนและนำไปกำจัดอย่างถูกต้องประมาณ 22,000 ตันต่อวัน (ร้อยละ 32) ที่เหลือมีการเก็บขนแต่นำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง บางแห่งกองทิ้งไว้ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังมีขยะมูลฝอยอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการให้บริการเก็บขน (รูปที่ 21)

รูปที่ 21 การเทกองแบบกลางแจ้ง

หลักการสำคัญภายใต้ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ได้กำหนดการห้ามเทกองขยะแบบกลางแจ้ง (No More Open Dump) การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยใหม่ โดยเน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การจัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม โดยนำเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ มีดังนี้

❖ การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด

ผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ มีการดำเนินงานขับเคลื่อนตาม Roadmap โดยกำหนดเป้าหมายให้มีการปิด/ปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง (Open Dump) มีการประกาศเขตห้ามเทกองกลางแจ้ง และมีการบังคับใช้กฎหมายกับสถานที่กำจัดมูลฝอยของเอกชน

❖ การลดและคัดแยกขยะมูลฝอย

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจังหวัด ร่วมกันส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ และชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเพื่อลดคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่บ้านเรือน ให้มีการเก็บขนแบบแยกประเภท และนำไปกำจัดอย่างถูกต้องขณะนี้เมืองปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วม 130 แห่ง จำนวน 2,350 ชุมชน (รูปที่ 22)

รูปที่ 22 การคัดแยกขยะมูลฝอย

❖ การจัดการขยะมูลฝอย

● ปัจจุบันมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 2,450 แห่งทั่วประเทศในจำนวนนี้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้องเพียง 480 แห่ง จึงมีการวางแผนจัดศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม (รูปที่ 23) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน โดยพิจารณาใช้เขตพื้นที่การปกครอง ข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอย ระยะทางในการขนถ่ายขยะมูลฝอย และการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ยกเว้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีที่ตั้งลักษณะเฉพาะ เช่น อยู่ห่างไกล เป็นพื้นที่เกาะหรืออื่นๆ โดยในกรณีเป็นกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่จะส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน เพื่อลดภาระด้านงบประมาณของภาครัฐ

● คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีมติเห็นชอบกับแผนงานโครงการด้านการจัดการขยะมูลฝอย ภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 จำนวน 118 โครงการ

วงเงิน 5,843.43 ล้านบาท ประกอบด้วยการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยรวม สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย การจัดการของเสียอันตรายชุมชน และการจัดการขยะมูลฝอยตกค้างสะสม

● ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมการแปรรูปขยะเป็นพลังงานไฟฟ้าจึงมีการดำเนินงานขับเคลื่อนพื้นที่ศักยภาพแปรรูปขยะเป็นพลังงานไฟฟ้าโดยคำนึงการรวมกลุ่มพื้นที่ ปริมาณขยะมูลฝอย สายส่งไฟฟ้า และการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ โดยให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน

ปัจจุบันสามารถเปิดดำเนินการแล้ว 2 แห่ง คือ เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (รูปที่ 24) และมีอีก 19 พื้นที่ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ โดยมีความก้าวหน้าในระยะต่าง ๆ ดังตารางที่ 4 ซึ่งหากดำเนินการแล้วเสร็จ ภายใน 1-3 ปีข้างหน้า จะมีโรงงานแปรรูปขยะมูลฝอยเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า 21 แห่ง สามารถรองรับปริมาณขยะมูลฝอยเพื่อกำจัดได้ประมาณวันละ 11,400 ตัน ผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ 151 เมกกะวัตต์นอกจากนี้ยังอยู่ระหว่างการเจรจากับเอกชนอีก 35 แห่ง

รูปที่ 23 ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม

รูปที่ 24 โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนและแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า เทศบาลนครหาดใหญ่

ตารางที่ 4 สถานภาพของโครงการแปรรูปขยะเป็นพลังงานไฟฟ้า

สถานภาพของโครงการ	จำนวน	พื้นที่โครงการ
อยู่ระหว่างการก่อสร้าง	4	กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เทศบาลตำบลแม่ขี้ จังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคาย
ลงนามในสัญญาก่อสร้างแล้ว	1	เทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
ผ่านการประกาศคัดเลือกแล้ว	1	เทศบาลเมืองบ้านพรุ จังหวัดสงขลา
อยู่ระหว่างการประกาศคัดเลือก	2	เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เทศบาลเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา
อยู่ระหว่างการจัดทำ TOR	4	เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เทศบาลเมืองบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จังหวัดระยอง เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่
ผ่านคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ	2	เทศบาลนครนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
ผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน	3	เทศบาลตำบลนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
อยู่ระหว่างรับฟังความคิดเห็น	2	เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ จังหวัดปทุมธานี

- คณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2558 รับทราบแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศของกระทรวงมหาดไทย (เฉพาะขยะมูลฝอยชุมชน) ประกอบด้วยการรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอย การพิจารณาค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอย และการแก้ไขปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้กระทรวงมหาดไทยประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแนวทาง วิธีการในการกำจัดขยะมูลฝอยให้ประชาชนได้รับทราบและสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ที่มีการสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้สามารถบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศโดยครอบคลุมขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตราย มูลฝอยติดเชื้อ และกากของเสียอุตสาหกรรม เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งราชการส่วนกลาง จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนเสนอคณะรัฐมนตรี

☘ วางระเบียบมาตรการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

- ❖ **กระทรวงสาธารณสุข** เสนอคณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558 อนุมัติหลักการ

- ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปออกข้อกำหนดของท้องถิ่น

- ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์การจัดการมูลฝอยทั่วไป เพื่อกำหนดมาตรฐานวิธีการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย

- ❖ **สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง** ได้ออกประกาศการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณมูลค่าของโครงการการลงทุนในกิจการของรัฐและหลักเกณฑ์และวิธีการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการที่มีวงเงินมูลค่าต่ำกว่า 1,000 ล้านบาทและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

- ❖ **กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

- จัดทำหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่การออกแบบก่อสร้างและจัดการสถานที่กำจัดมูลฝอยชุมชนโดยการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การหมักปุ๋ย เต่าเผา เพื่อเตรียมออกเป็นประกาศต่อไป

- ยก (ร่าง) พระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายการบริหารจัดการขยะในภาพรวมของประเทศ แก้ไขปัญหาที่เกิดจากขยะอย่างครบวงจร บริหารกฎหมายให้เกิดการบูรณาการ และอุดช่องว่างของกฎหมายเดิมที่มีอยู่ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนเสนอคณะรัฐมนตรี

☘ สร้างวินัยของคนในชาติ

- ❖ **กระทรวงศึกษาธิการ** ได้กำหนดหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและโดยสอดแทรกเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยไว้ และกำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรู้โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมการสร้างจิตสำนึก สร้างวินัย เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนต้นแบบการคัดแยกขยะ เป็นต้น ในปีงบประมาณ 2559 ได้มีแผนงานการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้โรงเรียนเป้าหมาย จำนวน 30,000 แห่งเพื่อให้เกิดการรับรู้เข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

❖ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินโครงการ “เมืองสะอาด คนในชาติมีสุข” เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 87 พรรษา เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ โดยเฉพาะการเก็บและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางจนถึงการกำจัด (รูปที่ 22)

รูปที่ 25 โครงการ “เมืองสะอาด คนในชาติมีสุข”

❖ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รมรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกร่วมกับบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานภาคธุรกิจ 15 หน่วยงาน ขอความร่วมมือไม่ให้ถุงพลาสติกกับลูกค้าในทุกวันที่ 15 ของเดือน จัดทำโครงการบัตรเขียวเขียวทั่วไทย Green Card สำหรับสะสมคะแนนจากการซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการให้คำปรึกษา เรื่องการจัดการขยะในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างวินัยและจิตสำนึกแก่เยาวชน (รูปที่ 26)

รายชื่อหน่วยงานภาคธุรกิจ 15 หน่วยงาน

1. บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท เดอะมอลล์กรุ๊ป จำกัด
3. บริษัท ฟู้ดแลนด์ ซูเปอร์มาร์เก็ต จำกัด
4. บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท สรรพสินค้าเซ็นทรัล จำกัด
6. บริษัท เอก-ชัยดีสทริบิวชั่นซิสเทม จำกัด
7. บริษัท ซีอาร์ซี ไทวัสดุ จำกัด
8. บริษัท ซีอาร์ซี สปอร์ต จำกัด
9. บริษัท เซ็นทรัลฟู้ด รีเทล จำกัด
10. บริษัท เซ็นทรัลมาร์เก็ตติ้งกรุ๊ป จำกัด
11. บริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)
12. บริษัท ปีทูเอส จำกัด
13. บริษัท เพาเวอร์บาย จำกัด
14. บริษัท ทรังสิตพลาซ่า จำกัด
15. บริษัท ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน จำกัด (มหาชน)

รูปที่ 26 พิธีร่วมทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานภาคธุรกิจ 15 หน่วยงานลดการใช้ถุงพลาสติก

ของเสียอันตราย

☼ ของเสียอันตรายชุมชน

Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย กำหนดให้มีการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปที่ต้นทาง เก็บรวบรวม ณ สถานที่เก็บรวบรวมของจังหวัด และส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดที่ถูกต้องและได้รับใบอนุญาตจากทางราชการ

ผลจากการดำเนินงานของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการตั้งศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนของจังหวัด จำนวน 83 แห่ง ครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5,310 แห่ง ปัจจุบันศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนของจังหวัดดำเนินการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายชุมชนแล้ว 42 แห่ง (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1,127 แห่ง) รวบรวมส่งของเสียอันตรายชุมชนเข้าสู่ศูนย์ฯ ประมาณ 250 ตัน และส่งไปกำจัดแล้ว ประมาณ 174 ตัน (รูปที่ 27)

☼ ของเสียประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันของเสียประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จึงต้องมีมาตรการจัดระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) และการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ให้เกิดระบบรับคืน รวบรวม เก็บรักษา การขนส่ง การรีไซเคิล และการกำจัดซากผลิตภัณฑ์ฯ ดำเนินการได้อย่างถูกหลักวิชาการ ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในรอบ 6 เดือน มีการดำเนินงาน ดังนี้

รูปที่ 27 ศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนของจังหวัด

❖ ยุทธศาสตร์การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ ปี พ.ศ. 2557 – 2564

คณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2558 เห็นชอบกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์และอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ให้มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ทัดเทียมระดับสากล จนถึงปลายทาง เน้นการพัฒนา กลไก การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางดังนี้

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ เทศบาลนครทุกแห่ง กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีระบบการคัดแยกและเก็บรวบรวมซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 ประเภท คือ (1) โทรทัศน์ (2) ตู้เย็น (3) เครื่องปรับอากาศ (4) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (5) โทรศัพท์ (6) หลอดฟลูออเรสเซนต์ (7) กล้องถ่ายภาพ/วิดีโอ (8) เครื่องพิมพ์และเครื่องโทรสาร (9) อุปกรณ์เล่นภาพ/เสียงขนาดพกพา (10) แบตเตอรี่แห้ง กำหนดอัตราการรวบรวมซากผลิตภัณฑ์เป้าหมายเฉลี่ย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของปริมาณซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่

- ผู้ผลิตและผู้นำเข้า มีการนำซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 4 ประเภท คือ (1) หลอดฟลูออเรสเซนต์ (2) แบตเตอรี่แห้ง (3) ตู้เย็น และ (4) โทรทัศน์ ที่รวบรวมได้จากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ หรือจากผู้จำหน่าย หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปบำบัดกำจัดอย่างถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 5 ของปริมาณการจำหน่าย รวมทั้งส่งเสริมให้มีโรงงานคัดแยกและรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

❖ ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การจัดระบบรับคืนรวบรวม เก็บรักษา การขนส่ง การรีไซเคิล และการกำจัดซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

กากอุตสาหกรรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรมประมาณการประเทศไทยมีกากอุตสาหกรรมอันตรายปีละ 3.35 ล้านตัน ได้รับการนำไปบำบัด/กำจัด/รีไซเคิลจำนวน 1.03 ล้านตัน และกากอุตสาหกรรมไม่อันตรายปีละ 50.30 ล้านตัน ได้รับการนำไปบำบัด/กำจัด/รีไซเคิล จำนวน 12.24 ล้านตัน ในขณะที่มีโรงงานผู้รับบำบัด/กำจัดกากอุตสาหกรรมกระจายตั้งตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรองรับกากอุตสาหกรรม จำนวน 1,694 แห่ง แต่ยังมีผู้ประกอบการโรงงานที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรมอีกจำนวนมาก ทั้งยังมีปัญหาเรื่องวิธีการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่างๆ

ปัจจุบันกระทรวงอุตสาหกรรม ได้นำแผนการจัดการกากอุตสาหกรรม พ.ศ. 2558-2562 เสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกำกับดูแลกากอุตสาหกรรมตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางอย่างครบวงจรครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ก่อกำเนิดของเสีย ผู้ขนส่งของเสีย ผู้บำบัด/กำจัด/รีไซเคิล รวมทั้งผู้กำกับดูแลของเสียด้วย และมีเป้าหมายให้โรงงานผู้ก่อกำเนิดกากอุตสาหกรรมในประเทศเข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรม โดยดำเนินการแจ้งการขนส่งกากอุตสาหกรรมออกไปบำบัด/กำจัด/รีไซเคิลไปยังโรงงานผู้รับดำเนินการที่ได้รับอนุญาต เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องปีละอย่างน้อย 12,000 โรงงาน เป็นระยะเวลา 5 ปี สำหรับกากอุตสาหกรรมอันตราย และกากอุตสาหกรรมไม่อันตราย ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามกฎหมายและตามหลักวิชาการ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปี เป็นปริมาณปีละ 0.473 ล้านตัน และ 8.01 ล้านตัน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการในระยะต่อไป

☸ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชนลดการเกิดของเสียการคัดแยก การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้มีวินัยในการลดการเกิดขยะและดำเนินการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง

☸ การจัดการขยะมูลฝอย

■ ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ภายในปี 2559 และไม่มีขยะมูลฝอยตกค้างในสถานที่กำจัดขยะ ภายในปี 2564

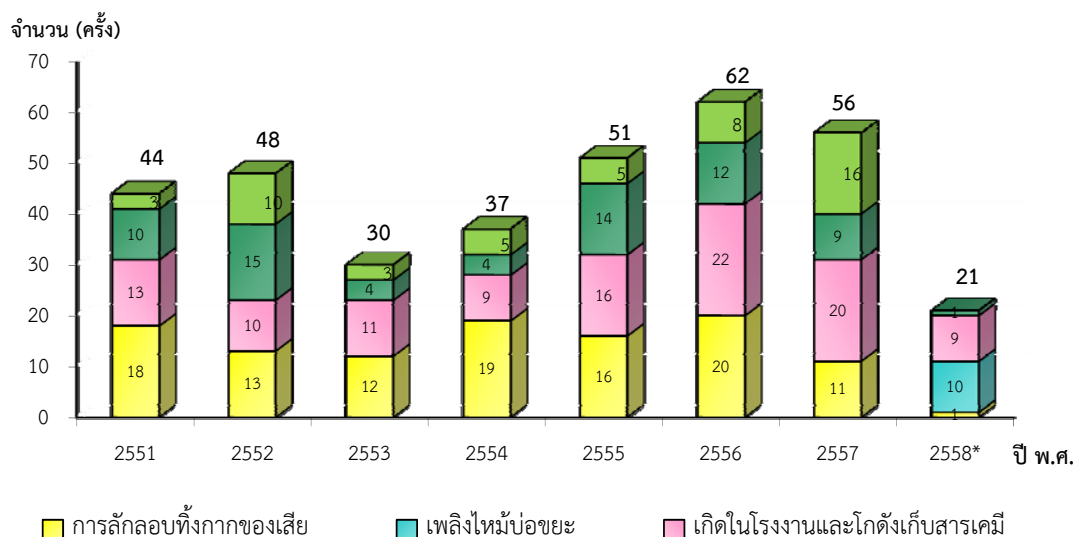
■ สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการขยะมูลฝอยใหม่ เน้นให้เกิดการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อกำจัดขยะแบบศูนย์รวม และแปรรูปขยะเป็นพลังงาน โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุน หรือร่วมลงทุนดำเนินงาน

☸ ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย กำกับดูแลให้สถานประกอบการและสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีการจัดการที่เป็นไปตามมาตรฐานและถูกต้องตามหลักวิชาการ

เหตุฉุกเฉิน อุบัติภัยด้านมลพิษ และเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ

จำนวนของการเกิดเหตุฉุกเฉิน อุบัติภัยด้านมลพิษ และเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ เป็นสิ่งหนึ่ง ที่สะท้อนประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษของหน่วยงานต่างๆ รวมถึงความตระหนักและความร่วมมือ ในการจัดการและดูแลการประกอบกิจการของผู้ประกอบการเพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ทุกปี ยังคงมีเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งและจำนวนของเรื่องร้องเรียนยังมีมาก

กรณีเหตุฉุกเฉินและอุบัติเหตุด้านมลพิษ จากข้อมูลที่กรมควบคุมมลพิษได้รับแจ้งและ รวบรวมพบว่า ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2558 มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 21 ครั้ง เป็นเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นใน โรงงานอุตสาหกรรมและโกดังเก็บสารเคมี จำนวน 9 ครั้ง เหตุจากการขนส่งสารเคมี 1 ครั้ง การลักลอบทิ้ง กากของเสีย 1 ครั้ง และเพลิงไหม้บ่อขยะ จำนวน 10 ครั้ง (รูปที่ 28)

รูปที่ 28 สถิติการเกิดเหตุฉุกเฉินและอุบัติเหตุด้านมลพิษ ตั้งแต่ปี 2551 – 2558

หมายเหตุ : * เป็นข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2558

หากมีการวิเคราะห์ประเภทของการเกิดเหตุฉุกเฉิน และอุบัติเหตุด้านมลพิษ ตั้งแต่ปี 2551 – 2558 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมและโกดังเก็บสารเคมี และ การลักลอบทิ้งกากของเสีย (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สถิติการเกิดเหตุฉุกเฉินและอุบัติเหตุด้านมลพิษ ตั้งแต่ปี 2551 – 2558

ประเภท	จำนวนเหตุฉุกเฉินและอุบัติเหตุ (ครั้ง)							
	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558*
เกิดในโรงงานอุตสาหกรรมและ โกดังเก็บสารเคมี	13	10	11	9	16	22	20	9
การขนส่งสารเคมี	10	15	4	4	14	12	9	1
การลักลอบทิ้งกากของเสีย	18	13	12	19	16	20	11	1
กรณีอื่นๆ (เช่น เพลิงไหม้บ่อ ขยะ น้ำมันรั่วไหล)	3	10	3	5	5	8	16	10
รวม	44	48	30	37	51	62	56	21

หมายเหตุ : * เป็นข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2558

หากมีการวิเคราะห์ประเภทของเรื่องที่มีการร้องเรียนปัญหามลพิษ ตั้งแต่ปี 2553 - 2558 พบว่า ปัญหามลพิษที่ได้รับร้องเรียนสูงสุดเป็นมลพิษทางด้านอากาศ ได้แก่ กลิ่นเหม็น รองลงมาคือ ฝุ่นละออง/เขม่าควัน เสียงดัง/ความสั่นสะเทือน (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สัดส่วนเรื่องร้องเรียนแยกตามปัญหามลพิษ ตั้งแต่ปี 2553 – 2558

ประเภท	เรื่องร้องเรียนแยกตามปัญหามลพิษ (ร้อยละ)					
	2553	2554	2555	2556	2557	2558*
กลิ่นเหม็น	44	41	38	40	39	41
ฝุ่นละออง/เขม่าควัน	23	26	22	24	23	22
เสียงดัง/ความสั่นสะเทือน	18	20	18	18	20	21
น้ำเสีย	11	10	11	11	10	12
ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และ ของเสียอันตราย	4	3	4	4	7	4
อื่นๆ (ปลาทาย เหตุรำคาญ)	1	1	3	3	1	-

หมายเหตุ : * เป็นข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2558

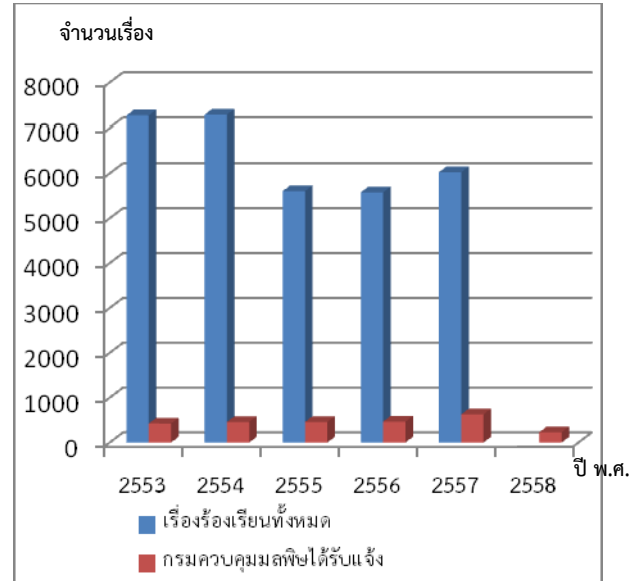
ตัวอย่างเหตุฉุกเฉินและอุบัติเหตุที่ค่อนข้างร้ายแรงซึ่งเกิดขึ้นในช่วง 6 เดือนแรก เหตุการณ์ส่วนใหญ่จะเกิดในจังหวัดที่มีความเสี่ยงหรือมีโครงข่ายถนนเชื่อมต่อกับนิคมอุตสาหกรรม หรือสถานประกอบการที่เป็นแหล่งกำเนิดกากของเสียอันตรายดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เหตุฉุกเฉินและอุบัติเหตุที่ค่อนข้างร้ายแรงซึ่งเกิดขึ้นในช่วง 6 เดือนแรก (มกราคม – มิถุนายน 2558)

ลำดับ	วัน เดือน ปี	ชื่อเหตุการณ์	การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา
1	12 มกราคม 2558	<ul style="list-style-type: none"> ■ เพลิงไหม้โรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน ตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน ■ กลุ่มควันจากการเผาไหม้พวยพุ่งออกมาจากโรงงาน พนักงานในโรงงานสูดดมควันพิษจากสารเคมี เกิดอาการวิงเวียนศีรษะและอาเจียน 12 คน 	<ul style="list-style-type: none"> ■ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบพื้นที่และระงับเหตุเพลิงไหม้ และนำส่งพนักงานเข้ารับการรักษาพยาบาล ■ ทำการตรวจวัดคุณภาพอากาศและฝ้าระวังในพื้นที่ชุมชนโรงเรียน และบริเวณโดยรอบ จนค่าความเข้มข้นสารเคมีอันตรายในบรรยากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน
2	18 มกราคม 2558	<ul style="list-style-type: none"> ■ เพลิงไหม้บ่อขยะ เทศบาลตำบลกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ■ ควันไฟจากการเผาไหม้บ่อขยะปกคลุมบริเวณหมู่บ้านคลองกลางและข้างเคียงหลายหมู่บ้าน ■ ประชาชนเกิดอาการผื่นคันตามผิวหนัง หายใจไม่ออก ตาแดง 	<ul style="list-style-type: none"> ■ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบพื้นที่และระงับเหตุเพลิงไหม้ นำส่งประชาชนที่ได้รับผลกระทบรับการรักษาพยาบาล เบื้องต้นให้ประชาชนอพยพออกจากพื้นที่เป็นการชั่วคราว ■ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงของเทศบาลฯ และหน่วยงานอื่น ระดมกำลังรถดับเพลิงและรถแบคโฮเข้าแก้ไขสถานการณ์ และฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ■ ทีมแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลกบินทร์บุรีตรวจร่างกายผู้ได้รับผลกระทบจากควันพิษจากบ่อขยะ ■ ตรวจวัดคุณภาพอากาศอย่างต่อเนื่องจนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานฯ
3	1 กุมภาพันธ์ 2558	<p>เพลิงไหม้ โรงงานผลิตยางรถยนต์ (โกดังเก็บยางกว่า 6 โกดัง) ในเขตนิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด ตำบลตาสีห์ อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง เขตติดต่ออำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี กว่า 30 ไร่</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงร่วมเข้าทำการดับเพลิงอย่างต่อเนื่องใช้เวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมงจึงควบคุมไฟให้อยู่ในวงจำกัด ■ ตรวจสอบคุณภาพอากาศในเขตชุมชนโดยรอบ จนพบว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานฯ
4	18 มีนาคม 2558	<p>เหตุลึกลับบึงสารเคมีในบ่อซีเมนต์ลึกประมาณ 3 เมตร หลายสิบบ่อในพื้นที่บ้านคลองข้างตาย ตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ทำให้ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงมีอาการวิงเวียนศีรษะ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ ตรวจวัดไอระเหยสารเคมี พบว่าค่าแอมโมเนียสูงกว่าปกติ ค่าซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไซลีน และโทลูอิน อยู่ยังในเกณฑ์มาตรฐานฯ ■ การประปาส่วนภูมิภาคเก็บตัวอย่างน้ำในแหล่งน้ำดิบ ไม่พบผลกระทบ ■ ขนย้ายสารเคมีออกจากพื้นที่อย่างเร่งด่วนนำไปกำจัดที่บริษัทอัคคีปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

คณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558 ได้อนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยให้มีการกำหนดกลไกการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ระบุบทบาทหน้าที่และแนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวทางปฏิบัติการจัดการเมื่อเกิดสาธารณภัย จัดตั้งองค์กรปฏิบัติการ ประกาศพื้นที่ประสบสาธารณภัย การอพยพ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ กำกับควบคุมพื้นที่ บัญชาการและสนับสนุนการปฏิบัติงาน แนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟู การสนับสนุนจากหน่วยงานเครือข่าย รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

เรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ ปัจจุบันประชาชนสามารถแจ้งปัญหาความเดือดร้อนที่ได้รับจากการประกอบกิจการ หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษได้ที่ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร กรมควบคุมมลพิษ เป็นต้น เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชน ซึ่งแต่ละปีจะมีประชาชนร้องเรียนเข้ามาจำนวนมาก โดยเฉลี่ยตั้งแต่ 5,000 – 7,000 เรื่องต่อปี เฉพาะที่กรมควบคุมมลพิษได้รับแจ้งเฉลี่ยตั้งแต่ 400 – 600 เรื่องต่อปี (รูปที่ 29)

รูปที่ 29 สถิติเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ ตั้งแต่ปี 2553 – 2558

สำหรับ 6 เดือนแรก ของปี 2558 กรมควบคุมมลพิษได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ 230 เรื่อง เกือบครึ่งหนึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 43) รองลงมา คือนนทบุรี สมุทรปราการ (ร้อยละ 3.9 และ 3.5 ตามลำดับ) ปัญหามลพิษที่ได้รับร้องเรียนสูงสุด คือ กลิ่นเหม็น (ร้อยละ 41) รองลงมาคือ ฝุ่นละออง/เขม่าควัน (ร้อยละ 22) เสียงดัง/ความสั่นสะเทือน (ร้อยละ 21) (รูปที่ 30)

รูปที่ 30 สัดส่วนเรื่องร้องเรียนแยกตามปัญหา มลพิษ ปี 2558 ช่วง 6 เดือนแรก (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2558)

แหล่งที่มาของเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการการเผาขยะหรือเผาถ่าน ร้อยละ 50, 20 และ 6 ตามลำดับ กรมควบคุมมลพิษจะตรวจสอบข้อเท็จจริงและประสานแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญ ทั้งนี้ ในภาพรวมดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จ ประมาณร้อยละ 70 ของเรื่องร้องเรียนที่ได้รับแจ้ง

ทั้งนี้ จำนวนเรื่องร้องเรียนในแต่ละปี จะยังคงมีอยู่ต่อเนื่องและทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเดือดร้อนหรือบางกรณีส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวดและให้ผู้ประกอบการต้องมีการดูแลการประกอบกิจการของตนเองโดยปฏิบัติตามเกณฑ์การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

จำนวนรายการสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กระดาษคอมพิวเตอร์และกระดาษสีทำปก	24	รายการ
ผลิตภัณฑ์ลบคำผิด	17	รายการ
หลอดฟลูออเรสเซนต์	3	รายการ
เครื่องเรือนเหล็ก	5	รายการ
กระดาษชำระ	24	รายการ
แบตเตอรี่ปรุภูมิ	11	รายการ
ปากกาไวท์บอร์ด	5	รายการ
เครื่องถ่ายเอกสาร	165	รายการ
เครื่องพิมพ์	146	รายการ
ตลับหมึก	156	รายการ
สีทาอาคาร	86	รายการ
ซองบรรจุภัณฑ์	96	รายการ
กล่องใส่เอกสาร	19	รายการ
แฟ้มเอกสาร	0	รายการ
น้ำมันหล่อลื่น	0	รายการ
น้ำมันเชื้อเพลิง	0	รายการ
รถยนต์	16	รายการ
สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	1	รายการ
สถานีบริการรถยนต์ (เปลี่ยนถ่ายน้ำมันหล่อลื่น)	1	รายการ
บริการทำความสะอาด	13	รายการ
บริการเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร	6	รายการ
บริการโรงแรม	163	รายการ

ข้อมูลเพิ่มเติมจาก <http://ptech.pcd.go.th/gp2014/all>

ผู้จัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2558 รอบ 6 เดือน

ที่ปรึกษา

นายวิเชียร จุ่งรุ่งเรือง

อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

นางสุณี ปิยะพันธุ์พงศ์

รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

นายสุวิทย์ ชัตติยวงศ์

รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

นางสาวจงจิตร นีรนาทเมธิกุล

รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

คณะผู้จัดทำ

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย

สำนักจัดการคุณภาพน้ำ

สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

กองแผนงานและประเมินผล

ฝ่ายตรวจและบังคับการ

ฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ

ผู้เรียบเรียง

กองแผนงานและประเมินผล